

ГАЗЕТА
ВETERANІВ ВІЙНИ

Третій Тост

2023 рік • ТРАВЕНЬ • № 9-10 (729-730)

ПЕРЕДПЛАТА

Побратиме, це наша з тобою газета!

Державне підприємство по розповсюдженню періодичних видань повідомляє, що розпочато передплату на періодичні видання на друге півріччя 2023 року.

Газету Української Спільки ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів) «ТРЕТІЙ ТОСТ», де друкуються законодавчі матеріали з питань соціального захисту сімей загиблих військовослужбовців, інвалідів війни, учасників бойових дій, юридичні консультації, матеріали про життя і роботу організацій УСВА (територіальних, місцевих, районних), спогади, проза і поезія, можна передплатити за Каталогом видань України «Преса поштою»:

- на сайті ДП «Преса» www.presa.ua,
- на сайті АТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua,
- у відділеннях поштового зв'язку,
- в операційних залах поштамтів,
- у пунктах приймання передплати.

Оформити передплату з поточних місяців також завжди можна до 16 числа (включно) кожного місяця, що передує передплатному.

Мінімальний передплатний період – один місяць.

Наш індекс – 30224.

Вартість передплати з урахуванням приймання передплати і доставки складає:

на місяць – 14 грн, на три місяці – 37 грн,
на шість місяців – 68 грн.

Підтримуйте газету воїнів-інтернаціоналістів «Третій тост» своєчасною передплатою.
ПРЕС-СЛУЖБА УСВА.

ЧЕСНА ПАМ'ЯТЬ ПРО МИНУЛЕ ЗМІЦНЮЄ ВІРУ В МАЙБУТНЄ

Звернення Президента України Володимира Зеленського з нагоди Дня пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939-1945 років

Дорогий народі!

8 травня Україна та вільний світ згадують про шість страшних років в історії людства. З 1939-го по 1945-й... Роки, які забрали життя мільйонів людей, зокрема 8 мільйонів українців. Роки окупації та звірств, кровопролитних боїв, бомбардувань, блокад і масових страт, Голокосту. Усього зла, яке нацизм приніс світу, приніс на нашу землю.

Різні народи в єдності, у союзництві у складі антигітлерівської коаліції протистояли злу. Народи Європи й Америки... Азія, Австралія, Африка – кожен має власну історію боротьби в тій війні, але спільну історію перемоги.

Саме 8 травня велич перемоги над нацизмом згадує більшість народів світу. Світ вклоняється перед усіма, хто захищав і захистив життя. Хто скидав нацистські прапори на звільненій території та хто відчиняв ворота концтаборів. Хто повертав народам свободу, хто знищив і засудив нацистське зло.

Саме 8 травня 1945 року набрав чинності акт про беззастережну капітуляцію вермахту. Саме 8 травня світ вшанує пам'ять усіх, чий життя були забрані тією війною. Це чиста історія, без ідеологічних домішок. І це – історія нашого народу, наших союзників, усього вільного світу.

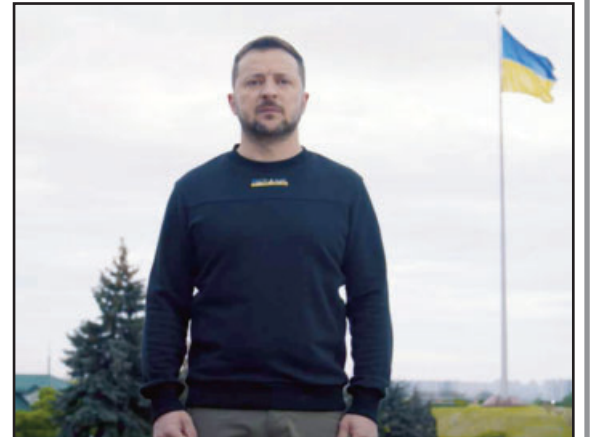
Сьогодні ми повертаємо її нашій державі. Сьогодні я подаю до Верховної Ради України законопроект, яким пропонується встановити 8 травня Днем пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939-1945 років.

Ми ніколи не забудемо внесок українського народу в перемогу над нацизмом. І нікому не дамо стерти роль українців у цій перемозі, наших людей, того покоління, про яке бережемо пам'ять майже в кожній нашій родині.

Ми не дозволимо присвоїти спільну перемогу народів антигітлерівської коаліції й не дамо брехати, ніби перемога могла відбутись і без участі якоїсь країни чи народу.

Зло ми знищували разом! Так само, як разом протистоїмо зараз аналогічному злу.

Згадуючи героїзм мільйонів українців у тій війні проти

нацизму, ми бачимо такий же героїзм у діях наших воїнів зараз – нащадків тих, хто здобув перемогу – капітуляцію нацизму того дня, 8 травня 45-го року.

І ми пишаємося героїзмом українського народу! Тоді й зараз.

Зло, на жаль, повернулося. Як тоді зло рвалося до наших міст і сіл, так і зараз це робить. Як тоді вбивало наших людей, так і зараз це робить. Хоч зараз інший агресор, але та сама мета – поневолення або знищення.

І так само, як і в Другій світовій війні, ми зараз не одинці проти зла. Ми б'ємося проти нього разом так само – з усім вільним світом. З державами й народами, які творили тоді спільну перемогу. Які, пам'ятаючи страшні роки тієї війни, не кажуть «Можемо повторити!».

(Закінчення на 2-й стор.)

Про переможний травень 1945 року і капітуляцію гітлерівської Німеччини читайте на 6-й стор.

Воїни-«афганці» – українській армії

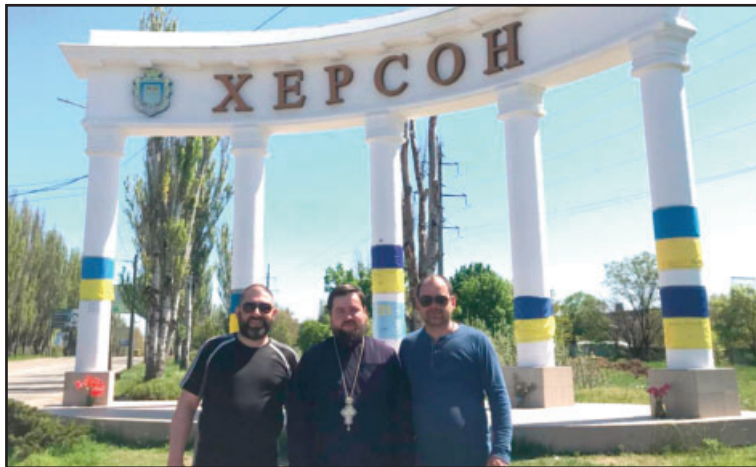
ДОПОМОГА ПІД ВОРОЖИМИ ОБСТРИЛАМИ

Сьогодні ніхто не може лишатися осторонь проблем, які спіткали мирне населення у східних регіонах України. Саме тому за підтримки Шепетівської спілки ветеранів Афганістану, молодіжного відділу Шепетівської єпархії на чолі з протоієреєм Федором Вересюком було доставлено гуманітарну допомогу в прифронтовий Херсон і в села Снігурівського району Миколаївської області, які щойно були звільнені від російських окупантів.

НЕБАЙДУЖІ люди зібрали 20 тонн гуманітарної допомоги. Це продукти харчування (хліб, картопля, морква, буряк, крупи, консервація, вареники, дитяче харчування), одяг (жіночий, дитячий, чоловічий) та речі особистої гігієни.

Перед поїздкою настоятель храму Святих Віри, Надії, Любові та їх матері Софії воїн-«афганець» протоієрей Анатолій Вересюк провів молебень і дав благословення на поїздку.

Доставку гуманітарної допомоги

здійснено вантажними бусами та фурою. Зруйновані школи, училище та багатопверхівки учасники поїздки бачили по дорозі, що викликало тяжкість на душі. Лише за 2 травня на Херсонщині було понад сімдесят обстрілів із важкої артилерії, танків, «Градів» та авіації. По самому Херсону ворожі війська гатили і в день прибуття нашого кортежу

прицільно, не шкодуючи боєприпасів, але, дякуючи Богу, обійшлося без жертв.

На місці зустрічі, перед кафедральним собором Херсона, на шепетівців очікувало близько 1500 людей. Разом з місцевими волонтерами видали допомогу усім, хто прийшов.

Зі словами щирої вдячності із повними візками, сумками, пакетами херсонці поверталися до своїх осель.

Надаючи допомогу в цей нелегкий для всіх нас час, ми даруємо не просто матеріальні цінності, а даємо надію, що разом подолаємо будь-які негаразди і обов'язково дочекаємося перемоги.

Ще раз дякуємо усім за турботу, участь у збиранні та доставці допомоги, за підтримку і щирі, чуйні серця! Окрема подяка Шепетівській спілці ветеранів Афганістану, представники якої завжди активно долучаються до усіх благодійних справ Шепетівщини! Храни нас усіх Господь!

Призначення

Голова Закарпатської обласної ради Володимир Чубірко підписав контракт про призначення на посаду начальника першої в Україні КУ «Закарпатський обласний центр підготовки населення до національного спротиву» Юрія Белякова (на знімку).

ПЕРЕДАВАТИМУТЬ ДОСВІД ВETERANІВ

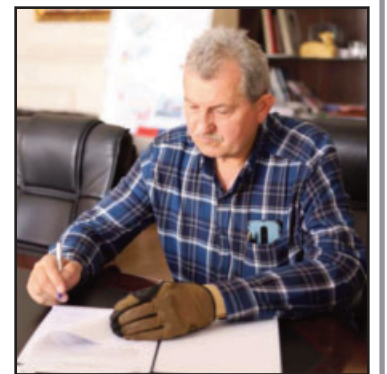
КОМУНАЛЬНУ установу створено згідно з рішенням сесії обласної ради від 16 березня 2023 року. Мета центру – проведення занять з вогневої і тактичної, спеціальної фізичної підготовки, тактичної медицини, зв'язку, військової топографії та інженерної підготовки.

Юрій Беляков – полковник, воїн-«афганець», інвалід війни, учасник АТО, бойовий офіцер однієї з бригад, яка зараз боронить Україну на Донбасі. Основний офіс центру – в Ужгороді, підрозділи – в Ужгородському, Мукачівському, Берегівському, Хустському, Тячівському і Рахівському районах. У подальших планах – відкриття філій в колишніх адміністративних районних центрах для ширшого охоплення населення.

– Зараз ми починаємо робити те, що упушено з 1991 року – вчити українське населення базовій військовій підготовці. Вік – від 18 років і без обмеження. Ми готуємо людей до призову і мобілізації, даючи початкові базові знання з військової справи, щоб вони розуміли, що таке зброя, як з нею поводитися, що таке тактика, інженерна підготовка тощо. На жаль, початок повномасштабної війни нам показав, що люди просто не знали, що робити і куди звертатися, – пояснив Ю. Беляков.

Володимир Чубірко обговорив із Юрієм Беляковим юридичні аспекти роботи установи, повноваження та обов'язки керівника, статутні вимоги. Також він наголосив про важливість роботи центру з огляду на війну в Україні.

– Насправді ми це робимо із зацікавленням, адже всі бачили, що від-

бувалося на території області з початку введення воєнного стану, коли росія одночасно напала на Київ, східні і південні регіони. У нас не було достатньої кількості громадян, які могли створити систему оборони. Тому в кожному місті, селі, вулиці повинна бути навчена людина, яка могла б реагувати миттєво і повести за собою інших. Це необхідно для збереження життя і здоров'я. Відрадно, що такий центр створений в нашій області, і я ще більше радію, що його очолює людина з великої літери, справжній патріот, досвідчений військовий, який не раз продемонстрував свій професіоналізм у бою.

Наразі підготовка розрахована на три місяці. Подати заявку для участі можна через довідковий портал «Допомога Закарпаття». Навчання даватиметься сертифікат про те, що він прослухав курс, володіє навичками користування зброєю.

ЧЕСНА ПАМ'ЯТЬ ПРО МИНУЛЕ ЗМІЦНЮЄ ВІРУ В МАЙБУТНЄ

(Закінчення.
Початок на 1-й стор.)

Звернення Президента України Володимира Зеленського з нагоди Дня пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років

а захищають сенс слів «Ніколи знову!» Як не зрадили пам'яті своїх героїв і бережуть силу наших спільних цінностей – людського життя та свободи, рівності й гідності та світу без ксенофобії й антисемітизму, без расизму й нетерпимості, без ідеологій ненависті.

Ми боролися тоді й боремося зараз заради того, щоб ніхто й ніколи знову не поневолював інші народи й не знищував інші країни. І все те старе зло, яке сучасна Росія повертає, буде розбите так само, як і нацизм був розбитий.

На протипагу нашим ідеалам цей ворог знову поставив агресію та анексію, окупацію й депортацію, масові вбивства й катування, бомбардування міст і спалення сіл. На все це буде відповіддю наша перемога! Перемога України та вільного світу. Звільнення наших земель. Повернення наших людей. Захист наших цінностей. І обов'язково – справедливості, обов'язково – правосуддя проти рашистської ідеології ненависті.

Дорогі українці!

Зараз, як і 80 років тому, Україна б'ється проти тотального зла. Зараз, як і 80 років тому, Україна б'ється за майбутнє – і своє, і всієї Європи, усього вільного світу. Зараз, як і 80 років тому, ми спираємося на спільну силу вільних народів і знаємо, що разом із ними завжди будемо частиною вільної Європи, яка не підкориться злу. І разом з усією вільною Європою 9 травня в Україні будемо відзначати День Європи. Європи об'єднаної, в основі якої має бути й буде мир. Європи нашої, частиною якої Україна завжди була, є й буде.

Сьогодні я підписав відповідний указ, і щороку відзавтра, 9 травня, ми будемо вшановувати нашу історичну єдність – єдність усіх європейців, які знищили нацизм і переможуть рашизм.

Це буде День Європи, яка підтримує українців усі дев'ять років агресії й уже 439 днів повномас-

штабного вторгнення. Це буде День Європи, яка допомагає нам боротися на всіх напрямках: на полі бою зброєю, на дипломатичній передовій – рішучістю, проти ракетного терору й зимового блекауту, в економіці та на юридичному фронті. Це буде День Європи – нашої союзниці. Яка дає прихисток українським жінкам і дітям. Яка не зазіхає на наш суверенітет і не ставить під сумнів наше право на власний вибір національного шляху. Яка ніколи не називає Україну «вигаданим» чи «штучним» утворенням. І яка дає нам свою зброю, щоб ми могли захистити себе та її – нашу Європу!

Багато років тому на нашому континенті була встановлена традиція святкування Дня Європи для відзначення досягнутих миру та єдності. Сьогодні єдність на нашому континенті наближає нас до відзначення першого дня нашого миру.

Чесна пам'ять про минуле завжди зміцнює віру в майбутнє. Сьогодні, віддаючи належне найбільш важливій перемозі ХХ століття, ми всі чекаємо та наближаємо новий великий день – нової перемоги. Нашої перемоги. Дня перемоги України. Безумовно, спільної. Яку ми здобудемо разом з усіма, хто нам зараз допомагає.

Ми будемо пам'ятати кожну державу й кожен народ, які стали в боротьбі за свободу разом із нами. Ми ніколи не скажемо, що перемога могла б відбутися без когось із них. Це буде спільний успіх, але я впевнений, що світ називатиме цей день однаково – День перемоги України.

День, коли ми виженемо останнього окупанта з нашої землі. День, коли ми звільнимо всі наші міста й села. День, коли комендантську годину по всій Україні змінить перша хвилина миру. Коли зможемо забути про застосунок «Повітряна тривога». Коли воїни повернуться до своїх родин, а переселенці – до рідного дому. Коли зможемо безпечно мандрувати своєю країною і

знову й знову відкривати для себе її красу. Коли будемо зустрічати гостей України, друзів України у наших аеропортах і в Борисполі, і в Сімферополі, і в інших наших містах. У вільних містах вільної України!

Здобутого не втрачимо, все захоплене ворогом ми повернемо, зруйноване відбудуємо й разом будемо все це берегти.

Ми поки не знаємо дати нашої перемоги, але знаємо, що це буде свято для всієї України, для всієї Європи, для всього вільного світу.

Буде свято всіх наших героїв – наших захисників і захисниць, усіх наших людей, які воюють і працюють заради нашої перемоги, усіх наших союзників і партнерів, які прагнуть нашої перемоги так само, як і ми.

І буде у нашої перемоги символ – синьо-жовта стрічка, наш український прапор. Усюди, де він має бути по праву. Всюди, де наші національні кольори будуть також і як символ шани до нашого народу.

Так має бути й буде.

Пам'ятаємо минуле, б'ємося сьогодні й не зупиняємося, здобуваючи перемогу.

Вічна пам'ять усім загиблим у Другій світовій війні! Слава кожному й кожній, хто бився проти нацизму й переміг!

Слава всім, хто б'ється за Україну! Слава всім нашим героям різних часів, яким ми однаково вдячуємо нашим життям!

Слава Україні!

8 травня 2023 року.

НАШУ ПЕРЕМОГУ ВДАЛОСЯ ЗРОБИТИ БЛИЖЧОЮ

Звернення Президента України

Бажаю здоров'я, шановні українці!

Три довгих дні – і наші воїни, наша держава стають сильнішими. Я впевнений – значно сильнішими. Повертаємося додому з новими оборонними пакетами: більше нової, більше потужної зброї для фронту, більше захисту для наших людей. Більше політичної підтримки.

Італія – хороші переговори з Джорджею, пані Прем'єр-міністром. Зустріч із понтифіком, доволі обнадійлива. Зустріч із Президентом Італії.

Німеччина – пан Президент Штайнмаєр, зустріч із паном канцлером Олафом Шольцом – особливо змістовно для нашої оборони.

Окрім Берліна, відвідали також Аахен. Був на військовій базі, оглянув «Леопарди», оглянув «Мардери», подякував нашим воїнам, які тренуються на німецькій техніці.

Від імені й на честь українського народу отримали в Аахені вагому європейську відзнаку імені Карла Великого. Вперше у залі, де вшановують лауреатів, звучала українська мова – у промові. Українська буде однією з офіційних мов Європейського Союзу, я впевнений у цьому.

Франція – зустріч із паном Президентом Макроном, тривалі, корисні переговори. Є новий військовий пакет. Потужний. Є нові політичні домовленості.

Велика Британія – зустріч із Ріші, паном Прем'єр-міністром Сунаком. Оборона й дуже важливе британське лідерство у військових коаліціях.

Перед міжнародними заходами, що заплановані на найближчий час, скоординували наші позиції: перед G7, самітом у Вільносі.

На всіх зустрічах обговорювали нашу формулу миру, і тепер є більше готовності партнерів іти за українською

формулою. Є більше підтримки для нашого вступу в ЄС, більше розуміння, що вступ України в НАТО буде, він неминучий.

Дякую Італії за допомогу в захисті життя наших людей – від захисту неба до підготовки повноцінної відбудови України після бойових дій.

Дякую Німеччині за найбільший оборонний пакет – 2 мільярди 700 мільйонів євро. Системи ППО «Айріс» різні модифікації, ракети до них – багато, гармати, снаряди, бронетехніка...

Окрім того, Німеччина підтримує нашу країну довгостроково – є для цього 11 мільярдів євро, суто на оборону. Плюс Німеччина бере участь у Європейському фонді миру, який посилює наш захист.

Дякую Франції за нові можливості для наших воїнів у протидії російському терору, і зараз іще не час говорити про деталі. Дякую за додаткову техніку, за додаткову бронетехніку. За допомогу в консолідації партнерів.

Дякую Британії за домовленість про навчання наших пілотів. Створюємо коаліцію для тренування пілотів на сучасних західних літаках. Британія – так, Польща – так, і я впевнений: підключиться Франція, інші партнери. Ми продовжуємо працювати й над коаліцією винищувачів, рухаємось активно. Звичайно, дякую Британії за long-range можливості для наших воїнів, за далекобійність.

Отже, головні результати за ці дні – нова зброя для України, шана до українців, нашу перемогу вдалося зробити ближчою.

І ми ще додамо підтримки! Я знаю це. Я вірю в це. Слава всім, хто в бою заради нашої держави! Слава всім, хто допомагає! Слава всім, хто тренує наших бійців!

Слава Україні.

15 травня 2023 року.

ЯК ПРАЦЮВАТИМУТЬ ГОСПІТАЛІ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ

Народні депутати України – члени Комітету з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів в порядку контролю розглянули заходи, які вживаються щодо забезпечення належного функціонування госпіталів ветеранів війни та удосконалення надання медичних послуг ветеранам війни.

ЗАСЛУХАНО виступи представників Міністерства соціальної політики, Міністерства у справах ветеранів, Збройних Сил України, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства внутрішніх справ, Національної служби здоров'я України.

Розгляд контрольного питання відбувся під головуванням першого заступника голови комітету Михайла Цимбалюка. «Питання функціонування госпіталів ветеранів війни, надання медичних послуг ветеранам війни залишається актуальним і потребує детального обговорення, – зауважив він. – Важливо насамперед встановити, як працюють госпіталі війни та інші військові медичні заклади в період воєнного стану, проблеми, які виникають в їх роботі, і пропозиції щодо вироблення єдиної державної політики в цьому напрямі в післявоєнний період після нашої Перемоги».

Представники уряду звітували про діяльність підвідомчих реабілітаційних центрів і власні міжвідомчі напрацювання в сфері реабілітації.

Радниця міністра соціальної політики Олена Кульчицька наголосила на підтримці ініціатив Міністерства охорони здоров'я з впровадження мультидисциплінарного підходу в процес реабілітації громадян як з числа цивільних осіб, так і з числа військових. В одному з підвідомчих центрів комплексної реабілітації Міністерства соціальної політики діють дві мультидисциплінарні реабілітаційні команди, до роботи яких залучено п'ять соціальних працівників. «Надається повний спектр послуг реабілітації і стаціонарно, і амбулаторно. У закладі працює також ВЛК, яка надає відповідні висновки щодо необхідності продовжити реабілітацію чи в протезуванні. Наразі відбувається публічна інформаційна обмін між електронною системою охорони здоров'я, реабілітаційним модулем» і Єдиними інформаційними системами соціальної сфери, зокрема, централізованим банком даних з проблем інвалідності. Це спростить та прискорить документообіг щодо надання та фінансування відповідних послуг».

Серед пріоритетів Міністерства соціальної політики в сфері реабілітації – зміна системи оцінки функціонування людини та перехід системи на Міжнародну класифікацію функціонування. «У цій частині у нас ще багато роботи. Що стосується домену соціальної сфери, потрібно напрацювати перехід, щоб він був комфортний і легкий для соціальних працівників, працівників мультидисциплінарних і реабілітаційних команд, а також для пацієнтів», – резюмувала Олена Кульчицька.

Окремо народні депутати України обговорили можливість надання соціальних послуг у громадах за рахунок Державного бюджету. Відповідний проект закону вже обговорюється в Кабінеті Міністрів України. По досягненню узгодженої позиції міністерств, законопроект буде внесено на розгляд Верховної Ради.

Народний депутат України Юлія Тимошенко звернула увагу учасників засідання на проблему неналежного стану низки військових госпіталів і потребу цих установ у ремонтних роботах. Також зазначалося про потребу районних лікарень в «реабілітаційних пакетах» Національної служби здоров'я України.

Перший заступник міністра охорони здоров'я Сергій Дубров відзначив, що ті заклади охорони здоров'я, які укладають договори з Національною службою здоров'я України, є фінансово-вспроможними. «Вони розвиваються, в цих закладах проводяться закупівлі обладнання й ремонтні, – повідомив він. – Маємо доволі великі залишки, які перевищують 150 мільйонів на рахунках закладів».

Голова Національної служби здоров'я України Наталія Гусак також зазначила, що коштів, які сплачує НСЗУ за медичне обслуговування в госпіталях ветеранів війни, достатньо для забезпечення безоплатного надання медичних послуг, виплати заробітної плати лікарям і медичним працівникам, а також для розвитку відповідних закладів. «У 2023 році ми значно підняли тарифи на реабілітацію. Наразі за стаціонарну комплексну реабілітацію од-

ної людини ми готові сплачувати 33600 гривень на місяць, якщо, звісно, заклад відповідає певним умовам. Це і наявність міждисциплінарної команди, спеціальне обладнання, дотримання вимог і стандартів при відновленні людини».

В одночас низка госпіталів ветеранів війни перебувають на територіях ведення активних бойових дій. А відтак окремі послуги й довготривале лікування у таких закладах, зважаючи на безпекові умови, не можуть бути надані. «Відповідним закладам Запорізької та Херсонської областей ми запропонували контрактуватися за спеціальним пакетом, який дає можливість їм зберегти обсяг фінансування на рівні минулого року, – повідомила голова Національної служби здоров'я. – Це дає можливість зберегти кадровий потенціал для надання медичної допомоги в майбутньому».

Учасники засідання відзначили високу ефективність державної політики у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення за програмою медичних гарантій, яку реалізує НСЗУ. «Завдяки системі надання «пакетів послуг», що підлягають оплаті НСЗУ, лікарні почали роботу нормально почувати. Вони мають ремонтні на належний рівень надання послуг», – відзначила народний депутат України Тетяна Циба.

Перший заступник міністра охорони здоров'я Сергій Дубров повідомив, що станом на 7 квітня 2023 року штат 25 підвідомчих госпіталів ветеранів війни налічує три тисячі медичних працівників. «Госпіталі перебувають на балансах місцевих рад. Два – на балансі міністерства. Госпіталі ветеранів війни контрактуються на загальних підставах, відповідно до пакетів надання медичної допомоги, яким вони відповідають, – зазначив С. Дубров. – До топ-3 пакетів надання медичної допомоги 2023 року входить реабілітаційна допомога дорослим і дітям у стаціонарних умовах. Ми розуміємо про необхідність розширення психологічної та реабілітаційної допомоги саме ветеранам війни».

У Міністерстві охорони здоров'я також наголосили на розширенні програми «Доступні ліки», яка дає можливість кожному українцю, зокрема, ветерану війни, отримати низку лікарських засобів безкоштовно або за невелику оплату. Наразі в переліку програми – 486 медичних препаратів.

«Зараз напрацьовуємо забезпечення для паліативних пацієнтів наркотичних анальгетиків. У другій половині цього року будуть запроваджені такі наркотичні анальгетики як фентанілові пластири та смужки», – резюмував Сергій Дубров.

У Міністерстві у справах ветеранів повідомили про бажання взяти на себе відповідальність за забезпечення ветеранів війни психологічною допомогою. За словами заступниці очільника Міністерства з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Тетяни Калити, відомство має окреме бюджетне фінансування на психологічну допомогу. «Просимо МОЗ розблокувати нам можливість її надавати. Ми готові попрацювати, щоб це не вкладалося в ваш пакет», – зазначила Т. Калита, нагадавши про чинний в міністерстві реєстр надавачів психологічної допомоги.

З вступу заступниці міністра внутрішніх справ Катерини Павліченко стало відомо, що до сфери відання цього міністерства належать 36 закладів, що надають комплекс профілактичних, лікувальних, оздоровчих і реабілітаційних заходів як для ветеранів війни, так і для ветеранів системи МВС, учасників бойових дій, військово-службовців і певних пільгових категорій та членів їхніх родин. Крім того, в системі міністерства діють вісім медичних реабілітаційних центрів. На жаль, низка закладів не функціонує через тимчасову окупацію, пошкодження або замінювання. «З 24 лютого 2022 року в закладах охорони здоров'я МВС стаціонарне лікування пройшли вже більш ніж як тисяч поранених, амбулаторне лікування – більше двох тисяч поранених, – розповіла К. Павліченко. – Також у цих закладах діє ВЛК, надається медико-психологічна реабілітація. Напрацьовано окремі протоколи роботи з певними категоріями наших працівників, зокрема, таких, які звільнені з полону». МВС разом з МОЗ систематично реалізують заходи щодо напруження поранених на лікування і протезування за кордон.

Щодо питання оптимізації процесів військово-лікарської експертизи й реформування системи медико-соціальної експертизи висловилася заступниця міністра охорони здоров'я з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Марія Карчевич.

Вона розповіла про спільні напра-

цювання Міноборони, МОЗ, Мінцифри, Мінветеранів та експертів щодо зміни процесу проходження ВЛК, зокрема, в частині цифровізації процесів та організаційно-ресурсних питань. «Враховуючи зростання навантаження на ВЛК, мережа комісій розширюється, в тому числі за рахунок створення додаткових гарнізонних ВЛК і залучення цивільних закладів охорони здоров'я», – повідомляють в Міністерстві охорони здоров'я України. В планах урядовців – запровадження електронного документообігу між військовими частинами та військовими госпіталями, а також електронної черги у ВЛК. Окремо напрацьовується порядок інформування військовослужбовців щодо алгоритму дій в процесі проходження ВЛК, а також наявних у них прав і гарантій відповідно до законодавства.

Нагадаємо, що 11 квітня 2022 року Верховна Рада України прийняла за основу два законопроекти, які стосуються роботи ВЛК, а саме: проект Закону України про внесення змін до статті 70 Основ законодавства України про охорону здоров'я (щодо роботи військово-лікарських комісій); проект Закону України про внесення змін до Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України щодо удосконалення питань оформлення документів та лікування військовослужбовців під час дії воєнного стану.

«З початку повномасштабної агресії воюють не тільки Збройні Сили України, воює держава Україна. Дякую всім міністерствам, які залучені до надання медичної допомоги військово-службовцям. Наразі міжвідомча співпраця досить плідна», – наголосила командувач Медичних сил Збройних Сил України генерал-майор медичної служби Тетяна Остащенко.

Перший заступник голови комітету Михайло Цимбалюк подякував промовцям, висловивши при цьому жаль з приводу відсутності єдиного відомства, яке відповідало б за державну політику щодо функціонування ветеранських госпіталів і володіло вичерпною інформацією з того чи іншого питання в цій сфері. «Тому чекаємо письмових пропозицій про удосконалення державної політики у сфері діяльності госпіталів й реформування системи управління госпіталями ветеранів війни», – резюмував М. Цимбалюк.

ПРЕС-СЛУЖБА АПАРАТУ
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.

Зброя перемоги

ВИНИЩУВАЧІ ВАЖЛИВІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Чому багатоцільові винищувачі F-16 є важливими для України, тезисно пояснює командувач Повітряних Сил генерал-лейтенант Микола Олещук.

ударів по російських військах під час контрнаступальних дій. Необхідно спинити атакуючі дії ворога, завоювати перевагу в повітрі, знищити шляхи постачання техніки, боєприпасів і живої сили супротивника. Ці завдання зможе виконати F-16.

КОНТРОЛЬ МОРЯ

Чорне море все ще під контролем російського флоту. F-16 мають на озброєнні потужні протикорабельні ракети, які легко зможуть загнати весь ворожий флот або у порти, або на морське дно. Україні потрібно забезпечити свободу судноплавства та захист «зернових коридорів».

ЛЬОТЧИКИ – ЗАРУЧНИКИ СТАРИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Найявне обладнання та озброєння радянських літаків перетворює всі місії наших пілотів на смертельно небезпечні, що спричиняє непоправні втрати найкращих синів України. Лише сучасні технології зроблять їхню роботу ефективною і безпечною. Наші льотчики підготовлені й вмотивовані вчитися. І їх достатньо, щоб одночасно і воювати, і навчатися. Наші льотчики мріють про F-16, вони достойні літати на найкращих літаках!

СПРАВНІСТЬ, ЗАПЧАСТИНИ

Україна використовує літаки

40-річної давнини. Деякі літаки вдвічі старші за своїх пілотів! Підтримувати їхню справність із кожним днем стає дедалі важче. Власні запаси запчастин виснажуються, і у союзників їх також немає. Багато питань закривається шляхом так званої «канібалізації», але це не може тривати вічно. Не можна чекати, поки вся авіація зупиниться повністю. Завдяки передачі літаків зі Словаччини та Польщі вдається певною мірою відновити авіапарк МіГ-29 кількох авіабригад, посилити спроможності у виконанні поточних бойових завдань винищувальною авіацією. Втім, для досягнення переваги в повітрі, для перемоги, нам потрібні сучасні літаки.

ЗАПАСИ БОЄПРИПАСІВ

Запаси навіть застарілих і мало ефективних радянських боєприпасів для наявного авіапарку невинно зменшуються. Навіть маючи достатню кількість справних літаків і підготовлених льотчиків у певний момент наша авіація залишиться без засобів ураження. Перехід на F-16 чи іншу західну платформу з широким асортиментом сучасного озброєння – єдиний вихід!

Підготувала Анастасія ОЛЕХНОВИЧ.

ВИЯВИТИ Й ЗНИЩИТИ

Щоб ефективно протидіяти тактиці терору, яку застосовує ворог, обстрілюючи цивільне населення, потрібна не тільки далекобійна артилерія, а й новітні засоби виявлення.

НА ХЕРСОНЩИНІ для цього 24/7 працює підрозділ окремої артилерійської бригади ВМС, який швидко і точно виявляє вогневі позиції окупантів. Для цього захисники використовують AN/TPQ-36 – контрбатарейний радар американського виробництва, призначений для відстеження пострілів артилерії та ракетних пусків.

Ворог постійно намагається знайти наших хлопців, але завдяки навченості та вмільм діям розрахунку йому це не вдається.

Завжди змінюємо позиції для розгортання, використовуємо місцевість і наявні засоби для забезпечення максимального маскування, – поді-

лився під час розгортання на позиції командир станції Павло. – Окупанти постійно обстрілюють Херсонщину, саме тому ми не маємо права зупинитися ні на хвилину. Більшість ворожих розрахунків вже ніколи не зможуть знову принести горе мирному населенню.

За словами захисників, ця система дуже ефективна, адже автоматично визначає місце розташування позицій ворожої артилерії, ракетних установок і мінометів. Одночасно може обробляти ведення вогню з кількох місць до десяти різних видів зброї за максимальної дальності 24 км.

Завершивши розгортання, артилеристи одразу почали вдивлятися у монітори. Поки «тиша», але всі знають, що це ненадовго.

Працюємо максимально оперативно. Визначення позицій ворога відбуваються за виявлення першого пострілу, тобто снаряд ще не долетів, а ми вже знаємо, хто і звідки. Також дуже важливим є те, що ця система може коригувати артилерійський вогонь наших підрозділів, тому найбільш ефективний результат ми забезпечуємо у роботі спільно з аерозвідкою, – розповів оператор Андрій. – Завдяки нашій роботі ворог буде знищений, і доки він на українській землі, доти й будемо робити свою справу.

Дмитро ЗАВТОНОВ,
АрміяInform.

НАЙКРАЩИЙ ЗАХИСТ ТИЛОВИХ РЕГІОНІВ

У середньому наша ППО знищує близько 75 % крилатих ракет та ударних дронів. Але 25 % таки долітають до своїх цілей. Гинуть мирні жителі, руйнується інфраструктура. F-16 можуть ефективно знищувати ці повітряні загрози ще на кордонах, не підпускаючи ракети та дрони до наших міст.

ПЕРЕВАГА В ПОВІТРІ – НАДІЙНЕ ПРИКРИТТЯ ПЕРЕДОВОЇ

Ворожа авіація переважає українську в разі за кількістю, а головне – в окупантів технологічна перевага. У Повітряних Силах недостатньо сил та засобів як наземних, так і повітряних, аби ефективно захистити повітряний простір, війська на передовій та мирні жителі у прифронтовій зоні від щоденного терору ворожих ударних літаків і вертольотів. F-16 дозволять завоювати панування в повітрі, значно послабивши ворога, рятуючи багато життів щодня.

НАЙЕФЕКТИВНІША ПРОТИДІЯ ПРОТИ ЗАСТОСУВАННЯ КЕРОВАНИХ АВІАБОМБ

Дедалі частіше ворог застосовує керовані авіабомби масою 500 кг по всій лінії фронту. Є ознаки підготовки до масового застосування КАБів масою 1500 кг.

Літаки росіян не заходять у зону ураження нашої ППО, дистанційно завдаючи ударів по передній лінії та прифронтових містах. Страждають мирні мешканці у північних, південних, східних областях.

F-16 мають на озброєнні ракети класу «повітря-повітря» з дальністю до 180 км. Це дозволить відігнати ворожу авіацію подалі від наших кордонів і лінії бойового зіткнення, що мінімізує вірогідність застосування керованих авіабомб та іншого озброєння повітряного базування.

ПОТУЖНИЙ УДАР У ВІДПОВІДЬ

Широкий спектр сучасного високоточного озброєння. F-16 дозволить завдавати високоточних

Зарубіжний досвід

ВETERАНСЬКЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В АМЕРИЦІ

Виконавча директорка Українського ветеранського фонду Наталія Калмикова під час відрядження до США досліджувала, як держава підтримує ветеранський бізнес. Ветеранське підприємництво врятувало США після Другої світової, переконана вона. Як Америка стимулювала ветеранський бізнес, які відомі бренди і технології створили війни та як цей досвід може допомогти Україні?

КВІТОК ДОДОМУ і 60 доларів готівки – так завершувалася Перша світова війна для американських ветеранів, які не отримали поранень на фронті й могли повернутися до звичного життя.

По завершенню Другої світової усе було інакше. Велика депресія, яка накрила Сполучені Штати в 30-х роках, підняла дебати: які пільги та можливості має надавати уряд колишнім солдатам?

Перше опитування, проведене в 1937 році Інститутом Геллапа, показало: громадськість підтримує надання пенсій ветеранам. За рік почалися обговорення щодо того, чи давати гроші вдовам і дітям ветеранів. Кожен наступний рік змушував уряд переглядати ветеранські політики.

Потрібно було й враховувати кількість ветеранів. Під час Першої світової було мобілізовано понад 4 млн військових. З такою кількістю бійців уряд міг справлятися «соціальними гарантіями», які не передбачали розвитку: пенсії, виплати по інвалідності, лікування. Проте Друга світова збільшила кількість ветеранів до близько 12 млн. Уряд змушений був йти від «економіки проїдання» до «економіки можливостей».

У 1944 році Франклін Рузвельт видав закон «Про реабілітацію військових», відомий як G.I. Bill. У ньому вказувалося, що ветерани зможуть отримувати недорогі іпотечні кредити, позики під низькі відсотки для відкриття бізнесу чи ферми, рік компенсації по безробіттю та цільову оплату навчання і проживання для відвідування середньої школи, коледжу чи професійно-технічного училища. Пільгами могли скористатися всі ветерани, котрі прослужили під час війни не менше 90 днів і не були звільнені в запас «ганебним чином».

Тож курс на програму «не лише пенсії, а й бізнес та освіта для ветера-

нів» у США взяли ще до закінчення війни. До зустрічі воїнів вдома суспільство було вже більш підготовлене: на-працьовані програми з підтримки та реінтеграції, кожен боєць отримував буклет-інструкцію, яка допомагала зорієнтуватися, куди йти та що робити.

У минулому столітті 49,7% ветеранів Другої світової війни стали власниками або керували бізнесом (за даними Інституту ветеранів і сімей військових Сиракузького університету). Близько 40% ветеранів Корейської війни теж розвивали власну справу, паралельно створюючи мільйони робочих місць.

На забезпечення першого закону, впровадженого Рузвельтом, а згодом і другого закону про розширення підтримки ветеранів (G.I. Bill Korean), уряд витратив 21 млрд доларів. Ця інвестиція згодом принесла 60 млрд доларів федеральних податків, сплачених ветеранами, підрахували економісти.

Переваги для держави щодо вкладення у ветеранський бізнес та освіту не змусили себе довго чекати. Почи-

Зустріч в Інституті миру США.

наючи з 1960-х, ветерани створили світові бренди з високою капіталізацією – Nike, FedEx і GoDaddy – і нові технології: Sybase, Skybox Imaging, Ustream, RedOwl, Rhumbix і RideScout.

Ландшафт ветеранського бізнесу в США

У XXI столітті рівень ветеранського підприємництва значно знизився порівняно з попередніми роками. За даними Управління малого бізнесу США (SBA), кожен десятий власник малого бізнесу в США – ветеран. Понад 2,5 млн підприємств належать ветеранам і працевлаштовують понад 5 млн аме-

риканців. Ці компанії генерують \$1,14 трлн надходжень, а станом на 2021 рік ВВП США становив \$23,32 трлн.

Основні напрями ветеранського бізнесу: медицина, оборона, будівництво. По завершенню війни потреби в медицині зростають. Допомоги потребують не лише ветерани. Ситуація зі створення саме мілітарі-медицини актуальна для України, де від наслідків війни страждають не лише військові, а й цивільні. Часом врятувати цивільну людину з множинними рваними ранами можуть лише військові хірурги, які мають відповідний досвід.

Як ветеранський бізнес стає конкурентоспроможним

Перше – ліцензування малого ветеранського бізнесу. Так уряд розуміє, скільки людей може розраховувати на підтримку. Далі включаються механізми максимального розвитку спроможностей.

Ветерани можуть отримати безплатне навчання для поліпшення ведення власної справи. Цим займаються урядові й неурядові організації.

Уряд збільшує можливість ветеранів отримувати державні контракти. Робиться це через великий бізнес. Якщо велике підприємство береться виконувати якусь роботу за федеральні кошти, наприклад, прокласти дорогу в штаті, йому потрібно включити до субпідрядників підприємство, яке належить ветерану. Зараз

Зустріч українських ветеранів з керівницею People of Ukraine Foundation Тетяною ШЕЙ.

Наталія КАЛМИКОВА,
виконавча директорка
Українського ветеранського
фонду.

Наше здоров'я

УДОСКОНАЛЮЮТЬСЯ МЕДИЧНІ ПОСЛУГИ

Уряд та Збройні Сили України системно працюють над удосконаленням військово-лікарської комісії. Наразі вже ухвалено зміни до законів України, які спрощують оформлення військовослужбовцями довідки про обставини травми, збільшено кількість гарнізонних ВЛК, покращується сервіс і впроваджується цифровізація.

П'ЯТЬ КРОКІВ, зроблених для удосконалення військово-лікарської комісії:

1. Фінансування. Впроваджені пакет медичних послуг у рамках Програми медичних гарантій:
  - позаштатні ВЛК при ТЦК і СП створено на базі цивільних медзакладів;
  - їх кількість та перелік визначено керівництвом ОВА;
  - НСЗУ укладає договори з медзакладами й забезпечує оплату наданих послуг.
2. Безоплатні послуги:
  - проведення медоглядів (лабо-

ракторних та інструментальних досліджень);

- направлення за наявності показань до інших медзакладів для обстежень; оформлення проектів довідок і формування медвисновків щодо стану здоров'я.
- 3. Збільшено кількість гарнізонних ВЛК для розширення пропускної спроможності.
- 4. Ухвалено зміни до законів України, які спрощують оформлення військовослужбовцями довідки про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва). Удосконалений процес документообігу між військовими

частинами та закладами охорони здоров'я. Врегульовано можливість розширення мережі ВЛК шляхом залучення цивільних закладів охорони здоров'я.

4. Покращання сервісу:
  - розроблено рекомендації щодо організації роботи ВЛК та обслуговування відвідувачів.
  - проводяться виїзні засідання МСЕК до військовослужбовців.
5. Цифровізація:
  - пілюється процес документообігу між в/ч, вЗОЗ та ТЦК і СП;
  - розгорнуто електронну чергу в окремих гарнізонних ВЛК, плануються наступні;
  - військові заклади долучаються до роботи з ЕСОЗ, триває забезпечення комп'ютерною технікою.

За інформацією
Military Media Center.

РЯТУЮТЬ ЗАХИСНИКІВ

ЛІЧЕНІ ДНІ знадобилися військовим лікарям для того, щоб після початку російського широкомасштабного вторгнення перейти на повністю воєнний ритм і роботу в режимі 24/7.

– Звичайно, нам було не звикати працювати в напруженому режимі надання медичної допомоги, – розповів полковник медичної служби Григорій Прохоренко. – Ми успішно і в стриманий термін провели доукмплектування особовим складом. До нас прийшли нові лікарі, які відразу включились у напружений графік роботи.

У перші місяці після лютого 2022 року медики буквально жили у відділеннях. Їм довелося зіткнутись із новими викликами, адже характер бойової травми дещо відрізняється від ушкоджень у цивільному житті.

– Зазвичай нині немає ізолюваних поранень, – продовжив Григорій Анатолійович. – Існують поєднані та множинні поранення. Багато поранень голови, живота, кінцівок. Але ми змогли якісно переналаштувати всю нашу структуру.

Судинна хірургія цього закладу, яка до минулого року займалася проведенням унікальних операцій на серці, нині в повному обсязі працює над наданням допомоги пораненим. Особливо тим, хто під час захисту Батьківщини втратив кінцівки. Судинні хірурги роблять просто дива, щоб полегшити подальше життя наших героїв. Окрім цього, було частково перепрофільовано певні відділення, аби вирішити сучасні лікувальні виклики. Так у клініці нейрохірургії було створено єдине у Збройних Силах України відділення спинальної нейрохірургії. Фахівці цього відділення проводять операції у досить поширених нині випадках травмування і поранення хребта.

Для лікування воїнів у цьому закладі застосовують надсучасні високотехнологічні пристрої та комплекси, зокрема ангиограф. Він дозволяє знаходити й діставати найдрібніші уламки від ворожих снарядів та мін і малотравматично вилучати їх, зберігаючи здоров'я воїнам. Також варто згадати єдиний в Україні нейрохірургічний мікроскоп останнього покоління, який дозволяє проводити якісні операції на головному мозку.

– Унікальний досвід наших хірургів уже давно перевершує світові стандарти, – продовжив Григорій Анатолійович. – Ще за мирного часу, а потім за період АТО/ООС, наші хірурги про-

Унікальний досвід українських військових хірургів уже давно перевершує світові стандарти. Про це в інтерв'ю АрміяInform розповів провідний хірург одного з військових лікувальних закладів полковник медичної служби Григорій Прохоренко.

демонстрували великий потенціал. Незважаючи на те, що середній вік хірургів досить молодий, за цей рік вони набули такого досвіду, якого в мирному житті здобували б десятиліттями.

Однак і нині, незважаючи на шалене навантаження, спеціалісти лікувального закладу беруть активну участь у міжнародних військово-лікарських конференціях, діляться власним досвідом з іноземними колегами та набувають нових знань. До того ж відбувається постійне навчання новоприбулих цивільних лікарів, адже цивільна і військова хірургія мають у собі певні відмінності. За сприяння головного хірурга Збройних Сил України полковника медичної служби Костянтина Гуменюка регулярно відбуваються різноманітні тренінги та конференції, упродовж яких військові лікарі мають змогу активно обмінюватися набутим досвідом і обговорювати актуальні питання.

– Жодного разу ми не відчували себе покинутими чи наодинці з проблемами, – продовжив Григорій Прохоренко. – Дуже багато сучасної апаратури та медикаментів були закуплені централізовано завдяки

командуванню Медичних сил. Також потужною була і залишається допомога небайдужих громадян і світової спільноти. Усе це в комплексі дозволяє нам проводити якісне безплатне лікування навіть найскладніших поранень наших бійців.

Варто зауважити, що використання робочої години, скажімо, ангиографа, у приватних лікарнях може сягнути від тисячі до кількох десятків тисяч доларів США. Однак усі операції для військовослужбовців Збройних Сил України безплатні. Також військові хірурги намагаються не втрачати контакту з пацієнтами і після їхньої виписки чи переведення до інших медичних закладів.

– Наша головна мета – зробити так, щоб якомога краще зберегти здоров'я воїнів, які дістали поранення, – підсумував полковник медичної служби Григорій Прохоренко. – І для цього в нас є всі необхідні компоненти – це і високо підготовлений медичний персонал, і необхідна сучасна техніка. Віримо в нашу перемогу! І наближаємо її разом з українським народом!

Тарас ГРЕНЬ,
АрміяInform.

ГРОШОВА ДОПОМОГА НА ОЗДОРОВЛЕННЯ

Кому надається і коли

ПРИ ЗВІЛЬНЕННІ з військової служби військовослужбовець має право на отримання цілої низки виплат: грошового забезпечення; грошової компенсації вартості за неотримане речове майно; одноразової грошової допомоги мобілізованим; грошової компенсації за невикористану щорічну та додаткові відпустки; одноразову грошову допомогу; грошову допомогу для оздоровлення; матеріальну допомогу для вирішення соціально-побутових питань.

Військовослужбовцям, звільненим з військової служби, які мали право на грошову допомогу для оздоровлення, але не отримали її протягом року, виплата цієї допомоги здійснюється на підставі наказу командира військової частини про виключення військовослужбовця зі списків особового складу військової частини, в якому оголошується про її виплату.

Така допомога визначена розділом XXIII «Виплата грошової допомоги для оздоровлення» Порядку

Перелік виплат, належних військовослужбовцю при звільненні, в кожному окремому випадку може бути різним. Тому перед звільненням варто звернутись до юридичної служби військової частини або до адвоката для з'ясування всіх нюансів.

виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних Сил України та деяким іншим особам, затверджена Наказом Міністерства оборони України від 7 червня 2018 року № 260.

Розмір грошової допомоги для оздоровлення визначається виходячи з посадового окладу, окладу за військовим званням, надбавки за вислугу років і щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (крім винагород) за займанню посадою, на якій військовослужбовець має право на день підписання наказу про надання цієї допомоги.

Військовослужбовцям, які перебувають у розпорядженні, та тим, які на день підписання наказу про надання допомоги для оздоровлення звільнені від посад, усунені або відсторонені від виконання службових

обов'язків, відсторонені від виконання повноважень на посаді, до місячного грошового забезпечення включаються посадовий оклад за відповідним тарифним розрядом, оклад за військовим званням і щомісячні додаткові види грошового забезпечення (крім винагород) з урахуванням зміни виступи років і норм грошового забезпечення, які отримували військовослужбовці за останніми займаними штатними посадами.

Військовослужбовцям, звільненим з військової служби з наданням під час звільнення щорічної основної чи додаткової відпустки, яка закінчується наступного календарного року, грошова допомога для оздоровлення в новому році не надається.

Володимир ПОЛІЩУК,
АрміяInform.

Здоров'я людини – скарб, яким вона сама розпоряджається впродовж життя. Але війна може відібрати цю цінність. На фронті чи у тилу – здоров'я може бути втрачено.

ГРОШІ ЗАМІСТЬ СКАРБУ
Скільки держава заплатить за втрачене в боях здоров'я

НАТОМІСТЬ держава регулярно посилює якість гарантій щодо підтримки та забезпечення, які надаються громадянам, котрі зазнали поранень і втратили здоров'я, захищаючи Україну зі зброєю в руках. Чимало питань стосовно них виникають, зокрема, у військовослужбовців, які поповнили лави Сил оборони протягом минулого року. Фахівці Департаменту соціального забезпечення Міністерства оборони України підготували інформацію з роз'ясненням особливостей виплати одноразової грошової допомоги в разі встановлення інвалідності військовослужбовця.

Щодо виплати одноразової грошової допомоги (далі – ОGD) у разі інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних і резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 25.12.2013 № 975 «Про затвердження Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві» одноразова грошова допомога призначається і виплачується у розмірі:

а) військовослужбовцю (крім військовослужбовця строкової служби), інвалідність якого настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого ним під час виконання обов'язків військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням ним обов'язків військової служби, чи встановлення інвалідності особі після її звільнення з військової служби внаслідок зазначених причин, у розмірі:

400-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, – у разі встановлення військовослужбовцю інвалідності I групи;

300-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, – у разі встановлення військовослужбовцю інвалідності II групи;

250-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, – у разі встановлення військовослужбовцю інвалідності III групи;

б) військовослужбовцю (крім військовослужбовця строкової служби), інвалідність якого настала в період проходження військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням ним військової служби, або встановлення особі, звільненій з військової служби, інвалідності не пізніше ніж через три місяці після звільнення її з військової служби чи після закінчення тримісячного строку, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження зазначеної служби, у розмірі:

120-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, в якому вперше встановлено інвалідність, – у разі встановлення інвалідності I групи;

90-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, в якому вперше встановлено інвалідність, – у разі встановлення інвалідності II групи;

КОМПЕНСАЦІЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ З ІНВАЛІДНІСТЮ

КОМПЕНСАЦІЯ НАДАЄТЬСЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ (КРИМ СТРОКОВОЇ СЛУЖБИ), ЯКІ ОТРИМАЛИ ІНВАЛІДНІСТІ ЧЕРЕЗ ПОРАНЕННЯ АБО ЗАХВОРУВАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОНАННЯМ ОBOB'ЯЗКІВ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

1

ГРУПА ІНВАЛІДНОСТІ
400-КРАТНИЙ
ПРОЖИТКОВИЙ
МІНІМУМ

2

ГРУПА ІНВАЛІДНОСТІ
300-КРАТНИЙ
ПРОЖИТКОВИЙ
МІНІМУМ

3

ГРУПА ІНВАЛІДНОСТІ
250-КРАТНИЙ
ПРОЖИТКОВИЙ
МІНІМУМ

70-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, в якому вперше встановлено інвалідність, – у разі встановлення інвалідності III групи.

У разі часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності одноразова грошова допомога виплачується залежно від ступеня втрати працездатності, який установлюється медико-соціальною експертною комісією, у розмірі, що визначається у відсотках від:

70-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, в якому вперше встановлено ступінь втрати працездатності, – військовослужбовцю, який отримав поранення (контузії, травму або каліцтво), захворювання під час виконання ним обов'язків військової служби, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності, а також особи, звільненій з військової служби, яка частково втратила працездатність внаслідок зазначених причин, але не пізніше ніж через три місяці після звільнення її з військової служби;

КОМПЕНСАЦІЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ З ІНВАЛІДНІСТЮ
ЩО НАСТАЛА В ПЕРІОД СЛУЖБИ

КОМПЕНСАЦІЯ НАДАЄТЬСЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ (КРИМ СТРОКОВОЇ СЛУЖБИ), ЯКІ ОТРИМАЛИ ІНВАЛІДНІСТІ В ПЕРІОД ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ АБО ВНАСЛІДОК ЗАХВОРУВАННЯ, ПОВ'ЯЗАНОГО З ПРОХОДЖЕННЯМ СЛУЖБИ, АБО ОСОБАМ, ЗВІЛЬНЕНИМ З ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ, ЯКІ ОТРИМАЛИ ІНВАЛІДНІСТІ НЕ ПІЗНІШЕ НИЖ ЧЕРЕЗ ТРИ МІСЯЦІ ПІСЛЯ ЗВІЛЬНЕННЯ

1

ГРУПА ІНВАЛІДНОСТІ
120-КРАТНИЙ
ПРОЖИТКОВИЙ
МІНІМУМ

2

ГРУПА ІНВАЛІДНОСТІ
90-КРАТНИЙ
ПРОЖИТКОВИЙ
МІНІМУМ

3

ГРУПА ІНВАЛІДНОСТІ
70-КРАТНИЙ
ПРОЖИТКОВИЙ
МІНІМУМ

50-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, в якому вперше встановлено ступінь втрати працездатності, – військовозобов'язаному або резервісту, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, який отримав поранення (контузії, травму або каліцтво), захворювання під час виконання обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності в період проходження зборів чи служби у військовому резерві або не пізніше ніж через три місяці після закінчення таких зборів чи виконання резервістом обов'язків служби у військовому резерві.

**РОБОЧИ МАТЕРІАЛИ ЧЛЕНА
ДЕЛЕГАЦІЇ УКРАЇНИ
ЗАСТУПНИКА ГОЛОВИ СВІУ
В. І. АБЛАЗОВА**

21 жовтня 1991 року за дорученням С. В. Червонописького я виїхав до Москви для попереднього узгодження питань участі делегації України у переговорах із делегацією афганської опозиції, маючи повноваження від Кабінету Міністрів України.

У нашому житті бувають дивовижні збіги. Але вони, певне, призначені й зумовлені долею. І ось через 12 непростих років я знову в будівлі на Старій площі. Саме тут влітку 1979 року благословляли нас на подвиги в ім'я Батьківщини, відправляючи в спеціальне урядове відрядження до Афганістану. Тут війну задумували, а тепер думаємо, як її закінчити. Питання вирішуємо, пов'язані з ліквідацією наслідків афганської війни та майбутніх переговорів із делегацією афганської опозиції.

У будинку відчувається присутність нових господарів: таблички на дверях написані від руки, в кабінетах нема де повісити плащ, стоси паперів і книжок ще не розв'язані. Міністерство закордонних справ Росії займає та освоює апартаменти колишнього Центрального Комітету КПРС.

Приємно мати справу з професіоналами. Пройшли діловими ступенями ієрархічних сходів МЗС РРФСР: заступник міністра Кунадзе Г. Ф., начальник відділу Іванов М. В., секретар Силкін Г. М. Домовилися про спільну позицію з питань звільнення полонених.

У МЗС СРСР зустрілися з досвідченими дипломатами Островенком Є. Д., Мар'ясовим А. Г., Бахтияром Хакимовим.

Ми домовилися підтримувати зв'язок, а поки що повернутися до Києва і чекати, коли ж визначатимуться терміни прибуття делегації афганської опозиції.

Чекати нам довелося довго. Двічі ми були готові виїхати на переговори і обидва рази здавали квитки. Наші гості ніяк не могли визначитися ні зі складом, ні з термінами.

Нарешті, 9 листопада надійшло повідомлення: моджахеда вже в Саудівській Аравії і завтра будуть у Москві.

На той час усі члени нашої делегації були в різних містах України. Але 10 листопада ввечері, подолавши дорожні труднощі, у готелі Постпредства України в Москві зібралися всім складом делегації: В. Терник, народний депутат, В. Аблазов, заступник голови СВІУ. На посилення до нас прибули голова Товариства Червоного Хреста України Усиченко І. І. та представник МЗС України Фуркало В. В.

Вранці 11 листопада ми зібралися в нашому номері готелю, зв'язалися з МЗС і почали відточувати власну позицію, чекаючи повідомлення про порядок і початок проведення переговорів. Час минав, а визначеності не було. З'явилися сумніви й тривожна версія, що до нашої делегації ставляться без належної поваги і можуть розпочати переговори без нас. Запросили кореспондентів і знову з'єдналися із союзним і російським МЗС. Але річ виявилася в тому, що з делегацією афганської опозиції дуже важко скласти суворий план. Багато заходів народжувалися як би експромтом.

Вранці делегацію моджахедів прийняв віце-президент Росії О. Руцький. Це за планом. Але потім відбулася зустріч із Е. Шеварднадзе. Цього в протоколі не передбачувалося.

Нарешті, стало відомо, що о 15.00 моджахеда зустрінуться з родичами полонених і безвісти зниклих у приміщенні Парламентського центру Верховної Ради Росії. Вхід до будівлі за списками.

Вів зустріч І. І. Андронов, народний депутат, представник Президента Росії на переговорах із моджахедами. Він представив делегацію моджахедів: у її складі 21 особа, з них 16 представників опозиції, центри якої базуються в Пакистані, та 5 – в Ірані.

Пакистанська група складається, в основному, з традиціоналістів – прихильників традиційної королівської влади в Афганістані. Вони хочуть йдуть на переговори, але їхні загопи практично не мають наших полонених.

Продовження. Початок у попередньому номері.

Очолоює делегацію міністр закордонних справ уряду, сформованого опозицією, професор Бурхануддін Раббані. Він керівник фундаменталістської партії Ісламського товариства Афганістану (ІТА). Фундаменталісти займають дуже жорстку позицію: вони виступають за стерильну ісламську державу і проти переговорів з СРСР і США поки при владі в Кабулі уряд Наджибулли. Б. Раббані всупереч думці інших керівників партій-фундаменталістів бере участь у переговорах. Він очолював делегацію моджахедів у США і ось перебуває до Москви.

Перше слово надано Б. Раббані. А потім з проханнями звільнити дітей, повернути їх додому виступали батьки, в тому числі ті, які приїхали на цю зустріч з України.

Зміст основних виступів Б. Раббані та інших учасників делегації зводився до кількох тез.

Ви повинні усунути кабульський режим. Наджибулли та його сім'я

ного дня, 12 листопада, в особняку МЗС СРСР на вулиці Олексія Толстого. Ця будівля – подарунок історії, один з небагатьох палаців, що збереглися.

За містким столом переговори навпроти афганських моджахедів сіли поруч один з одним делегації РРФСР, України, Таджикистану та Узбекистану, депутати ВР СРСР.

Переговори відкрив міністр закордонних справ СРСР Б. С. Панкін. З невеликими перервами для здійснення нашими гостями намазу вони тривали до обіду. Обговорювалися гострі спірні загальнополітичні проблеми афганського врегулювання.

Розглядати їх як внутрішню проблему Афганістану моджахеда відмовлялися, пропонуючи радянській стороні знову втрутитися у внутрішні справи їхньої країни і нашими руками прибрати чинний Кабульський режим. Згоди тут досягти було практично неможливо.

Зі стенограми переговорів:

ДОВГІЙ ШЛЯХ З АФГАНСЬКОГО ПОЛОНУ І БЕЗВІСТІ

буде дозволено безперешкодний виїзд з Афганістану.

Змусьте кабульський режим припинити використання ракет «Скад» та авіації у бойових діях. Ваші діти, які перебувають у нас, однаково страждають від цих бомбардувань і ракет. Батьки повинні натиснути на свій уряд у вирішенні цього питання.

Ми бачимо ваші сльози, і вони врожують нас до глибини душі. Але не менше страждають афганські матері тих, хто загинув, покалічений радянськими снарядами, і страждає у в'язницях Наджибулли.

Ви говорите про полонених. А полонених у нас немає. Всі ваші діти – наші гості, вони живуть вільно, як і всі наші люди. Деякі навіть від нас, керівників, приховують, що вони потрапили до нас із Радянської Армії, і просять не називати їхніх імен. Інші не хочуть повертатися до Радянського Союзу. Наприклад, ми везли з собою одного молодого чоловіка, але він залишився в Саудівській Аравії. Він каже, що готовий полетіти з нами, але й назад хоче повернутися з нами. Ми залишили його в Саудівській Аравії, тому що не могли дати гарантії про повернення.

Б. Раббані неодноразово наголошував, що проблема полонених – це суто гуманітарна проблема і її не треба пов'язувати з політичними. Але водночас моджахеда говорили, що звільнити полонених без вирішення інших питань, що їх цікавлять, буде неможливо. Цікавий фрагмент, у натуральності якого мало хто з присутніх повірив, стався під час зустрічі.

Літній узбек підійшов до мікрофона і почав просити, щоб йому хоч щось повідомили про долю сина. Куди б він не звертався, ніхто не давав певної відповіді. І ось, він, Мохаммед Юсуф Еркаев, як мусульманин до мусульманина звертається до Раббані. Раббані вислухав переказ і запитав, як звати його сина. Отримавши відповідь, про щось поговорив із членами делегації, посміхнувся і сказав:

– Так, це ваш син Ільхан Еркаев летів з нами, а тепер сидить у Саудівській Аравії. Ми привезли вам листа від нього. Він не хоче сюди летіти. Я запрошую вас полетіти разом з нами до Саудівської Аравії. Там зустрінетесь із сином і як мусульманин здійсните хадж, побуваєте біля мусульманських святинь. Така неймовірна звістка не відразу дійшла до свідомості схвилюваного батька. Він продовжував говорити, просити. Зал зашумів, намагаючись щось пояснити людині, яка розучилася радіти. Нарешті його підвели до столів делегації моджахедів, вручили листа і тут же зачитали.

Після закінчення зустрічі М. Ю. Еркаев ще довго ходив і зітхав: «Куди я поїду?! Нікуди я не поїду».

Моджахеда виконали свою обіцянку і відразу після закінчення переговорів батько зустрівся з сином і обидва вони повернулися з батьківщиною. На прес-конференції з приводу повернення Ільхан Еркаев сказав, що він залишився тут, удома.

Офіційне відкриття переговорів із моджахедами відбулося наступного

В. НАЗАРОВ.

Панкін. Привітання гостям і представлення учасників переговорів. Ці переговори – велика подія на шляху важкого афганського врегулювання. У вересні ми вже розпочали діалог у Нью-Йорку і ось продовжуємо його тут, у Москві. Учора в розмові зі мною Президент СРСР Горбачов і РРФСР Єльцин побажали успіхів у наших переговорах.

Раббані. Дякую радянському уряду за можливість відвідати країну. Воюючи сторони або сторони, які воювали одна з одною, завжди роблять це насилу.

Нам відомо, що радянський народ не приймав рішення про війну. Це справа групи керівників. Це «афганські відьми». Ми знали й інших керівників, які по-революційному сміливо засуджували введення військ до Афганістану. Ми знаємо, що і З'їзд засудив це введення військ.

Ми знаємо, що чесні радянські керівники широк переживають і хочуть виправити становище.

Ми знаємо, що радянський народ ніколи не хотів брати участь у війні з дружним афганським народом.

Незважаючи на біль війни, ми з повагою ставимося до керівників, які приймають сміливі політичні рішення. Тому ми й прибули у вашу країну, попри опір деяких наших соратників.

Ми бачимо, що радянський народ терпляче переносить труднощі заради свободи.

Тварини, закуті в ланцюзі, можуть жити й харчуватися. Невільна людина жити не може. Наш народ волюлюбний і не може терпіти насильство.

У війні загинуло 1,5 мільйона людей, 6 мільйонів – залишили країну, мільйони – мігрують усередині країни. 50 відсотків економічного потенціалу виведено з ладу.

Зустріч, яка відбулася учора, з родичами тих, хто нічого не знає про долю своїх близьких, була дуже зворушлива. Але не можна забувати про те горе, яке принесли радянські солдати афганським матерям.

Інша причина, через яку ми прибули до Москви, це можливість позитивних зрушень у вирішенні афганської проблеми. Приймаючи запрошення, ми розраховували, що радянські керівники запропонують нові ініціативи.

Чинний режим в Афганістані – це режим агресивного минулого. У нас

В. КУРЧИН у полоні в моджахедів. Базарак (Панджшер), серпень 1983 року.

викликає здивування, що в обстановці нових рішень у СРСР не відбувається зміни у ставленні до афганського режиму. Раніше його захищали радянські танки, сьогодні – радянські «Скади». Повітряний міст продовжує функціонувати з тією інтенсивністю, що й раніше. Зараз створюються якесь групи добровольців, котрі захищають цей режим.

Ваше керівництво не бере прямої участі, але воно несе моральну відповідальність за те, що відбувається зараз, і має виправити помилки, допущені колишнім керівництвом. Ми відчули у розмові з віце-президентом Росії О. Руцьким готовність виправити ці помилки.

Сьогоднішній режим Кабула – це породження агресії. Ми переконані, що нове керівництво здатне вирішити усі питання. Режим в Афганістані тримається лише завдяки вашій допомозі. Не може бути діалогу з Наджибом та його невеликою групою – вони злочинці. Найкраще – це якщо Наджиб та його оточення виїдуть з Афганістану. Ми не будемо чинити жодних перешкод. Народ не захотів терпіти в Румунії Чаушеску, і ви не захищали його. Ви зробили цікаву пропозицію Моджадедді, але цього мало. Ми чекаємо на нові пропозиції.

Проблема військовополонених – це суто гуманітарна проблема, і ми її вирішимо. Ми керуємося релігійними переконаннями й підходимо до цієї проблеми як до суто гуманітарної. 18 людей ми звільнили вже тоді, коли ваші війська були ще в Афганістані. Розповів про Ільхана із Узбекистану. Ми не повинні пов'язувати звільнення полонених із політикою.

Але є полонені, про долю яких ми й самі не знаємо. Наприклад, Моджадедді і сам не знав, що в його загонах є військовополонені. Є багато хлопців у віддалених районах, про долю яких нам нічого не відомо.

Людський фактор, який ми не хотіли б приховувати, – це наші люди, які, за деякими твердженнями, перебувають у полоні та вивезені з Афганістану.

Ми готові до всього сприяння і готові підтримувати радянське керівництво, але необхідно виробити механізм, який задовольняв би обидві сторони.

Учора один із членів делегації виступив з ініціативою: радянський уряд має виступити з вимогою до Наджиба припинити використання ракет, авіації, бомбових ударів по нам. Адаже при цьому наражаються на небезпеку і ваші хлопці. Це було б добрим результатом нашого візиту.

Учора віце-президент Росії заявив про готовність брати участь у ліквідації результатів агресії, у відновленні господарства, у залікуванні ран. І ми повинні відкрити нову сторінку у відносинах наших народів.

Для миру в Афганістані ви повинні скасувати всі договори, які уклали з Наджибом.

Панкін. Ми не зовсім погоджуємося в оцінці ситуації. Події в Угорщині, Чехословаччині, наш пуч показали необхідність використання сили.

Проект документів про припинення постачання озброєння близько двох років кочував столами бюрократів.

На радянській території немає полонених афганців. Є діти-сироти, на прийом яких і тимчасове перебування у нас сторони давали офіційну згоду, і які будуть повернуті на батьківщину, як тільки умови дозволять це зробити.

Факт припинення постачання озброєння має розглядатися не як одиночна дія, а як прискорювач мирного врегулювання. Далі йде припинення вогню.

Принцип невтручання дуже важливий, і не можна наполягати на якомусь конкретному режимі. Який режим, який уряд бере народ – такий і буде. Наше втручання вже відоме, і до яких результатів воно призвело – ні для кого не секрет.

Нас можуть звинуватити і надалі, якщо ми знову втрутимось у зміну режиму. Нехай більшість змінить гвинтівки на болітени та висловить свою думку. Спроби прибрати кабульський режим – це не наша справа. Ми не воюємо, не перебуваємо в Афганістані і вирішувати питання треба тим шляхом, про який я говорив. Ми домовилися припинити постачання озброєння. Але є інші організації, які не беруть участь у процесі переговорів і не висловлюють згоди приєднатися до цього процесу. Та й у вас немає єдності щодо питання про припинення вогню. Де гарантії того, що разом із керівниками не загине народ, волею долі поставлений з одного та іншого боку барикад. Тим більше, що моджахеда воюють не лише з Кабулом, а й між собою.

Раббані. Я, на жаль, не почув у pana Панкіна нових пропозицій, а пан Козирев розвинув ті положення, яких торкнулися у розмові з О. Руцьким. Так, справді, у нас усередині були розбіжності. Наші протиріччя говорили, що режим у Москві не змінюється, він, як і раніше, підтримує кабульський режим, і нема чого туди їхати. Я боюся, що вони мають рацію. Найближчий соратник Горбачова вивів танки на вулиці Москви та змусив Єльцина з танка виступати за свободу.

У виступі Панкіна є занепокоєння про те, якщо припиняться постачання озброєння, то кабульському режиму не вистачить зброї. Запаси її такі, то якщо воювати цілодобово, її вистачить на три-чотири роки війни. Повітряні перевезення продовжуються так інтенсивно, як у перші дні війни.

О. Руцький висловлює незадоволення тим, що його неправильно інформують. Якщо, як каже Панкін, угода була готова два роки тому, то чому вона зараз не реалізується, чому немає мужності для її реалізації. Чому б не припинити постачання палива для літаків (ТС-1), для танків, ракет «Скад». Ці поставки продовжуються, хоча сам народ Союзу потребує. Ці удари завдаються по населенню Афганістану та радянським людям, які утримуються у нас.

Відновлення господарства – це не головне. Радянський Союз має відповідати за агресію. А допомагати відновлювати господарство і Японія, і Саудівська Аравія та інші країни. І це не головне.

«Що толку, що ти втреш мої сльози,

Якщо серце моє обливається кров'ю».

(Закінчення в наступному номері).

Підписання уповноваженими особами капітуляції німецьких військ в Італії.

НА ПОЧАТОК ТРАВНЯ 1945 року військово-становище фашистської Німеччини стало безнадійним. Керівники Рейху А. Гітлер та Й. Геббельс покінчили життя самогубством, призначивши наступником у керівництві імперії, що гине, генерала Деніца.

Війська вермахту та їхніх союзників продовжували давати опір на східному фронті, одночасно направляючи потоки біженців і військ для здачі в полон на захід. Командири частин і з'єднань, начальники гарнізонів уже самостійно приймали рішення про капітуляцію довірених їм військ.

Часткові капітуляції великих з'єднань і гарнізонів передували загальній капітуляції Німеччини. Особливо часті вони були на Західному фронті, де німецькі війська всіляко прагнули, якщо не капітулювати союзникам, то хоча б потрапити в полон до них.

9 квітня 1945 року після триденного штурму фортеці Кенігсберга німецький гарнізон капітулював за наказом коменданта міста і фортеці генерала вермахту Отто Ляша, який підписав акт про капітуляцію. 10 квітня було, в основному, ліквідовано останні осередки опору німців у Кенігсберзі. В результаті понад 70 тисяч полонених німецьких військовослужбовців і близько 25-30 тисяч цивільних осіб зберегли життя.

29 квітня 1945 року командування групи армій «С» загальною чисельністю близько 1 млн осіб підписало капітуляцію в італійському місті Казерті і 2 травня склали зброю на своїх умовах.

Під час штурму Берліна, увечері 30 квітня, німецька сторона запросила радянську сторону про припинення вогню для переговорів. 1 травня до штабу 8-ї гвардійської армії генерала В. І. Чуйкова прибув начальник генерального штабу німецьких сухопутних військ генерал Кребс, який повідомив про самогубство Гітлера і запропонував від нового уряду Німеччини укласти перемир'я. Пропозиція була передана до Москви, звідки підтвердили категоричну вимогу про беззастережну капітуляцію. 1 травня о 18:00 новий уряд Німеччини відхилив вимогу про беззастережну капітуляцію, і радянські війська з новою силою відновили штурм міста. О першій годині ночі 2 травня радіостанціями 1-го Білоруського фронту було отримано повідомлення російською: «Просимо припинити вогонь. Надсилаємо парламентарів на Потсдамський міст». Німецький офіцер, який прибув у призначене місце від імені командувача оборони Берліна генерала Вейдлінга, повідомив про готовність берлінського гарнізону припинити опір. О 6-й ранку 2 травня генерал артилерії Вейдлінг у супроводі трьох німецьких генералів перейшов лінію фронту і здався в полон. Через годину, перебуваючи у штабі 8-ї гвардійської армії, він написав наказ про капітуляцію, який був розмножений і за допомогою гучномовних установок і радіо доведений до частин супротивника, що оборонялися в центрі Берліна. У міру доведення цього наказу до оборонців опір у місті припинявся.

2 травня 1945 року Карл Деніц як новий глава Німеччини провів нараду з членами новоствореного німецького уряду, де було прийнято рішення врятувати якнайбільше німців від Червоної армії, уникаючи військових дій на заході й продовжуючи їх проти англо-американських військ тільки в тій мірі, якою вони будуть перешкоджати спробам німецьких військ ухилитися від Червоної армії. Військам рекомендувалося прово-

сьюкових частин і маленьких гарнізонів останніми днями війни було підписано кілька десятків. Однак вони мали лише військово-значення для конкретних військових підрозділів, міст чи фортець. Для світового визнання капітуляції Німеччини був потрібен інший документ, що має більше політичне значення, ніж локальне військово-значення.

Проект документа про беззастережну капітуляцію Німеччини з січня 1944 року розробляла Європейська консультативна комісія (ЄКК). Цей обширний документ під назвою «Умови капітуляції Німеччини» був узгоджений наприкінці липня 1944 року і схвалений главами союзних урядів і став основою декларації про поразку Німеччини, підписану через місяць після підписання актів про військово-капітуляцію.

Документ був направлений до Головного командування союзних сил (SHAEP), де його сприймали не як обов'язкову інструкцію, а як реко-

мендувач, церемонія таким чином мала пройти на рівні начальників штабів.

Генерал І. О. Суслопаров не мав повноважень підписувати капітуляцію. Він направив запит до Москви, але відповіді на початок процедури не отримав. Тому генерал Суслопаров діяв на свій страх і ризик.

Акт був підписаний 7 травня о 2:41 (за центральноєвропейським часом) у Реймсі (Франція) начальником оперативного штабу Верховного командування німецької армії, генерал-полковником Альфредом Йодлем.

Капітуляцію прийняли від СРСР – представник Ставки Верховного командування при командуванні союзників генерал-майор І. О. Суслопаров, від англо-американської сторони – генерал-лейтенант армії США, начальник Головного штабу Союзних експедиційних сил Уолтер Беделл Сміт. Акт підписав також заступник начальника Штабу

службовцями 25-го танкового корпусу 13-ї армії 1-го Українського фронту неподаєк Пльзена 12 травня 1945 року. Перед цим він відмовився від пропозиції диктатора Франсіско Франко про евакуацію до Іспанії, а також про переїзд вглиб американської зони окупації. Приблизно в той же час американцем здався командувач 1-ї дивізії ВС КВНР Сергій Буняченко, незабаром виданий радянської сторони. Англіїці, у свою чергу, наприкінці місяця передали СРСР затриманих білогвардійських генералів Петра Краснова, Андрія Шкуро, Султана Клич-Гірея та інших. Під час Другої світової війни ці представники російської еміграції співпрацювали із Третім рейхом.

18 травня на півночі Італії перед англійцями капітулював Козачий стан – військова організація у складі вермахту, що об'єднувала антирадянські козацькі формування. За умовами Ялтинської конференції полонених козаків видали СРСР. Акція сталася у Лієнці.

Запеклі бої йшли аж до 9 травня 1945 року в Курляндії (західна Латвія). Зайняти Лієпаю частини Червоної армії змогли лише у день капітуляції Німеччини. А 10 травня, дізнавшись про підписання акта в Карлсхорсті, командування німецького угруповання у Курляндії, попередньо евакуювавши близько 20 тис. солдатів і офіцерів морем у Швецію, оголосило про припинення бойових дій.

10 травня частини Червоної армії увійшли до Вентспілсу та інших міст регіону. Тут німці виявляли особливу завзятість. 22 травня 300 есесівців на чолі з командиром корпусу обергрупенфюрером СС Вальтером Крюгером спробували прорватися до Східної Пруссії та були виявлені й знищені. Але окремі бойові зіткнення фіксувалися до 23 травня 1945 року.

На Балканах біля села Поляна у Словенії частини Народно-визвольної армії Югославії вели бої з профашистськими хорватськими формуваннями, які намагалися прорватися до Австрії, до 15 травня 1945 року. Противник був розгромлений, але в наступні дні було ще кілька інцидентів.

Ще у квітні на голландському острові Тексел підняли повстання бійці грузинського батальйону вермахту «Цариця Тамара». З материка до нацистів розпочали надходити підкріплення. Бої тривали більше місяця – до 20 травня, коли, висадившись на Тексел, канадці роззброїли німців згідно з умовами капітуляції.

Крайній північ Німеччини – південна частина Шлезвіг-Гольштейна – перебував під контролем німецького уряду до 23 травня 1945 року, коли Фленсбурзький уряд був зарештований англо-американською адміністрацією.

11 травня 1945 року британська 28-а піхотна бригада генерала Престона висадилася на Криті. Англіїці німцям, що капітулювали, залишили не тільки зброю, а й техніку. Солідну частину Криту до цього часу контролювали грецькі партизани ЕЛАС, і коли британці з ходу вирішили роззброїти та інтерв'ювати своїх грецьких союзників, партизани чинили збройний опір та оточили основні частини британської бригади. Генерал Престон терміново звернувся до німецьких частин, що були на острові, і 11 травня 1945 року німецькі панцергренадери за підтримки 212-го німецького танкового батальйону атакували грецьких партизанів, що не чекали цього, і деблокували своїх «нових британських союзників». Особистий автомобіль генерала Престона в поїздах острову завжди охороняли два німецькі танки «Тигр». Півтора місяці тривали бої на Криті. І лише після того, як 26 червня 1945 року грецькі повстанці були витіснені в іреські райони острова, англійці роззброїли німців і відправили їх у табори для військовополонених.

Останніми німецькими військовослужбовцями, що офіційно здалися, вважають 10 осіб на Шпіцбергені (офіцер і 9 солдатів), які були відправлені на полярний архіпелаг ще у серпні 1944 року на встановлення метеостанції. 29 квітня 1945 року вони втратили радіозв'язок із Німеччиною і жили ізолювано до вересня 1945 року, коли випадково були знайдені норвезькими мисливцями на тюленів. Жодного опору при арешті не було, і 4 вересня вони здалися.

Джерело: Аблазов В. І., Аблазов І. В., Аблазов К. В. *Війни та воїни. Друга світова. Фінал.* – Київ, УСВА, 2021. – 148 с.: Ілл. 41.

НІМЕЧЧИНА У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ. КРАХ НЕМИНУЧИЙ!

Фельдмаршал Монтгомері та адмірал фон Фрідебург.

Після підписання капітуляції. У першому ряду: Суслопаров, Сміт, Ейзенхауер, Теддер.

дити політику приватних капітуляцій на рівні груп армій та нижче.

4 травня 1945 року британський фельдмаршал Бернард Монтгомері прийняв беззаперечну військово-капітуляцію в Люнебурзькій пустині неподалік Гамбурга у головнокомандувача німецькими ВМС адмірала флоту Ганса-Георга Фрідебурга всіх німецьких збройних сил у Голландії. Капітуляція набирала чинності 5 травня о 8:00. Число сухопутних, морських і повітряних сил Німеччини, які брали участь у цій здачі, становило близько 1 млн.

О 14:30 4 травня 1945 року німецький генерал Герман Ферч наказав скласти зброю німецьким військам між богемськими горами та річкою Верхня Інн у Баварії перед американським генералом Джейком Л. Деверсом, командувачем американської групи 6-ї армії.

5 травня 1945 року генерал піхоти Ф. Шульц, який представляв командування групою армій «G», підписав капітуляцію перед американським генералом Д. Деверсом у селищі Хар біля Мюнхена. В результаті залишки трьох піхотних та однієї танкової армії склали зброю в Баварії та Західній Австрії.

Облога радянськими військами міста-фортеці Бреслау (нині Вроцлав) тривала з 13 лютого до 6 травня 1945 року. Вранці 6 травня відбулися переговори про капітуляцію коменданта фортеці німецького генерала Германа Ніхофа з командувачем 6-ї армії Червоної армії генерал-лейтенантом В. А. Глудовським. Пізно увечері до міста увійшли радянські війська. Протягом наступного дня відбувалося роззброєння частин вермахту. У полон було взято майже 45 тисяч солдатів та офіцерів супротивника. Більша їх частина була направлена в табір у Хундсфельді.

Нормандські острови були зайняті німецькими військами з червня 1940 року, і в останні дні війни втратили зв'язок із верховним командуванням. Тому 7 травня на пропозицію британців капітулювати відповіли відмовою, послали наказ на відсутність наказу з Берліна.

Але, коли 8 травня о 3-й годині дня почули виступ Черчілля по радіо про закінчення війни, німці погодились на зустріч у морі для переговорів про умови капітуляції. Наступного дня на есмінці прибув генерал-майор Зігфрід Хейне для підписання акта капітуляції.

Подібних капітуляцій великих вій-

мендації. Тому, коли 4-5 травня 1945 року до головнокомандувача союзних сил генерала Ейзенхауера прибули уповноважені представники на чолі з адміралом Фрідебургом і питання про капітуляцію Німеччини постало практично, у SHAEP розробили свій короткий, суто військовий документ, який зрештою і став актом військової капітуляції. Текст було складено групою офіцерів штабу союзного головнокомандувача Дуайта Ейзенхауера. Щоб текст акта про військово-капітуляцію не суперечив документу ЄКК, до нього було додано статтю 4, яка передбачала можливість заміни цього акта «іншим генеральним документом про капітуляцію, укладеним Об'єднаними Націями або від їхнього імені».

6 травня в SHAEP були викликані представники союзницьких командувачів: члени радянської місії генерал Суслопаров і полковник Зенькович, а також заступник начальника штабу національної оборони Франції генерал Севез, яким повідомили про підписання акта про капітуляцію.

Переговори проходили у приміщенні оперативного відділу союзного штабу в колишній будівлі школи. Фрідебург запропонував капітуляцію німецьких військ, що залишилися на Західному фронті. Союзники її відкинули та зажадали загальної капітуляції.

Фрідебург телеграфував Деніцу, просячи дозволу підписати спільну капітуляцію або надіслати іншого уповноваженого. У зв'язку з цим до Реймсу 6 травня прибув Альфред Йодль. Після годинної дискусії союзники дійшли висновку, що німці просто тягнуть час, щоб встигнути переправити на Захід якнайбільше військ і біженців. Ейзенхауер пригрозив негайно закрити весь фронт союзників і силою зупинити потік біженців через союзні війська. Лише після опівночі 7 травня Йодль доручив право підписати документ відповідно до запропонованих умов.

Церемонія підписання була призначена на 2.30 7 травня. Відповідно до акта німецькі війська мали припинити військові дії о 23:01 за центральноєвропейським часом 8 травня, тобто майже через дві доби після підписання акта.

Ейзенхауер відмовився брати участь у церемонії підписання акта з протокольних міркувань, оскільки німецьку сторону представляв начальник штабу, а не головно-

національної оборони Франції бригадний генерал Франсуа Севез як свідок.

Верховне Головнокомандування Червоної армії та керівництво СРСР зажадало, щоб остаточний Акт про беззастережну капітуляцію фашистської Німеччини був підписано на більш високому рівні та в столиці поваленої Німеччини.

Союзники погодились із цією вимогою, Акт був підписаний в ніч з 8 на 9 травня 1945 року в 0 годин 43 хвилини в передмісті Берліна Карлсхорсті, в двоповерховій будівлі колишньої ідальній військово-інженерної училища. Акт про беззастережну капітуляцію фашистської Німеччини підписали зі сторони Німеччини фельдмаршал Кейтель, колишній начальник штабу верховного командування вермахту, адмірал Фрідебург, колишній головком Військово-морськими силами, та генерал авіації Штумпф.

Від імені Верховного Головнокомандування Червоної армії Акт був підписаний Маршалом Радянського Союзу Жуковим Г. К., а від імені Верховного Командування Союзних експедиційних сил Головним маршалом авіації Артуром Теддером.

Незважаючи на капітуляцію нацистської Німеччини, бойові дії продовжилися в Європі й після 8 травня 1945 року.

Рано-вранці 9 травня 1945 року танкісти 1-го Українського фронту під командуванням маршала І. С. Конєва вступили до Праги. Радянські війська продовжили рух у західному напрямку і 10 травня зустрілися з американцями у Ческе-Будейовіце та Хемніці. Того ж дня підрозділи німецької групи армій «Центр» розпочали масово здаватися в полон. При цьому окремі частини стояли на смерть. Командувач групою Фердинанд Шернер був захоплений американцями 15 травня і потім виданий радянському командуванню. До 1955 року він перебував у в'язницях і таборах СРСР.

11 травня частини Червоної армії та американська артилерія розгромили у Пршибрамі табір керівника управління СС у Богемії та Моравії Карла-Фрідріха фон Пюклера-Бургауса, навколо якого групувалися есесівці, які тікали з Праги.

Червона армія боролася в Чехословаччині із залишками німецьких сил, включаючи підрозділи «власівців», до 16 травня. Сам голова КВНР А. Власов був захоплений військово-

ТАКОЇ РАДОСТІ, ЯК У ДЕНЬ ПЕРЕМОГИ, БІЛЬШЕ НЕ БУЛО В ЖИТТІ

— Розпочнемо нашу розмову з дитинства.

— Народився я в селі Михайлівка Олександрійського району Кіровоградської області, батьки були прості селяни, таке собі індивідуальне господарство. Був НЕП. Нова економічна політика Це життя квітуче. У селі було тридцять дворів. І на все село тільки один ледар. А решта працювали на землі. У всіх були корови, коні. Усі працювали. Вставали о п'ятій ранку.

— Скільки дітей було у батьків?

— Крім мене, четверо братів, вони всі маленькими померли. А я лишився. Ну що я можу сказати про дитинство? Це дитинство було квітучим. Що природа нам давала, тим і харчувалися. Замість води пили молоко. З медициною, звичайно, було не дуже. У мене в дитинстві було два запалення легень, але мама мене виходила. Батько помер рано, 1925-го року його покличили бандити. Мама вдрігнула вийшла заміж, і в мене народився брат. Різня у нас була вісім років, але ми були дуже дружні. Мама нас двоє витягувала і так виховала, що треба завжди одному допомагати й підтримувати.

— До військового училища вступили ще до війни?

— Так. Я спершу закінчив сільськогосподарський технікум за спеціальністю агрономія у 1937 році. Потім потрапивши молодшим агрономом у Розівський машино-тракторний станції Запорізької області. І звідти мені дали путівку до Тамбовського артилерійсько-технічного училища. Закінчив я його 1940 року, і нас п'ятьох українців, які закінчили училище за першим розрядом, направили до Хабаровська, в 150-й танковий батальйон 60-ї танкової бригади. Скоро там начальником боепостачання захворів і мене призначили на цю посаду, мав прийняти майно. Але оскільки мій попередник хворів, то створили комісію. До неї увійшов, крім мене, командир роти старший лейтенант Моторний і ще один офіцер. І я при перерахунку виявив аж 250 неврахованих 45-міліметрових снарядів. Попередній начальник був якийсь неухвалений. Ну а далі пішла служба. Я потоваришував зі старшим лейтенантом Моторним. Їздив із ним на полігон. Там навчився водити танк.

— А які танки тоді були?

— Т-26 та БТ-7.

— Це хороші танки, на вашу думку?

— Танки були маневрені. Броня звичайно, слабка. Це не те, що на Т-34 або на ІВ.

— Як ви потрапили на фронт?

— Восени 41-го нашу бригаду відправили під Тихвин. Тоді за це місто були важкі бої, і я був учасником його визволення. Звільнили ми це місто і гнали німця до Жовтневої залізниці. І ось що було особливо гірко... Там дорогою був будиночок, і старшого лейтенанта Моторного відправили на танку розвідати чи є там німці. І до його танка потрапив артилерійський снаряд, він згорів прямо в нас на очах. Це було дуже тяжко. Я, щиро скажу, плавав.

Коли тільки німців прогнали і в нас

Григорій Ілліч Обертас народився 1918 року. В армії з 1938 року, закінчив Тамбовське артилерійсько-технічне училище. Під час Другої світової війни пройшов шлях від заступника командира танкової роти до начальника артилерійського постачання 254-ї стрілецької дивізії. Нагороджений орденами Червоної Зірки, Вітчизняної війни першого ступеня, медаллю «За бойові заслуги» та іншими відзнаками. Після війни продовжив військову кар'єру, після виходу у відставку працював у цивільних структурах. Пішов із життя у 2014 році. Згадаємо сьогодні одного з багатьох солдатів великої Перемоги.

небійний снаряд потрапив до нашої машини. Механіка вбив, а мене поранило осколком. Я поранений ще командував далі, але коли крові на тебло, вже треба було щось робити, і мене на танку вивезли. Потім мене перев'язали, потрапив до госпіталю. За цей бій мене нагородили орденом Червоної Зірки.

З нагородних листів: «Обертас Григорій Ілліч, військове звання старший техник-лейтенант, заступник командира першої роти 227-го танкового батальйону 60-ї танкової бригади. Товариш Обертас сів у машину за командира роти й особисто повів підрозділ в атаку. У цьому бою товариш Обертас зі своїм екіпажем знищив один танк супротивника, дві протитанкові гармати, сім бліндажів, два дзоти і до 50 осіб живої сили супротивника. Товариш Обертас гідний нагородження орденом Червоної Зірки.

Потім я вже отримав призначення на посаду помічника начальника озброєння 30-го стрілецького корпусу, який діяв у напрямку Лютюжу. А начальником артилерійського батальйону був полковник Суботін. І чимось йому сподобався, і він мене забрав в артилерійський батальйон 60-ї армії.

— Івана Даниловича Черняховського доводилося бачити?

— Була така нагода: треба було давати довідку щодо наявності оз-

броєння, коли ми висувалися на Тернопіль. І Черняховський викликає Суботіна. Той тоді кудись поїхав, мене залишили виконувачем обов'язків начальника артилерійського батальйону. Я склав цю довідку та пішов до командувача. Я його вперше побачив. Відразу була якась напруга — все ж він тоді був уже генерал-лейтенантом. Дуже ввічливий, культурний. Я йому всю цю довідку виклав, він собі робив позначки, виписав те, що йому було потрібно, щоб потім просити ще озброєння.

— Ви кажете, звільняли Київ, а потім?

— Потім мене одного разу викликають до командувача — потрібен був начальник артилерійського батальйону 254-ї стрілецької дивізії. І ось 14 грудня 1943 року ми визволили Черкаси, потім Умань. А командиром був Михайло Костянтинівич Путейко. Йому тоді було лише 30 років. Уявіть талант цієї людини, якщо вона у 30 років уже доктором до командира дивізії. Він закінчив Мінське піхотне училище, згодом військову академію імені Фрунзе. Війну зустрів у Естонії на посаді командира батальйону. Відмінно виявив себе при керуванні бойовими діями і незабаром став командиром 254-ї стрілецької дивізії. Ця дивізія брала участь в оточенні та ліквідації Корсунь-Шевченківського угруповання німців, у визволенні Умані, Бельців та інших

міст і сіл України, Молдови, форсував Південний Буг, Дністер, Прут.

До речі, за стрімкістю і нестримністю у наступі за 30-річним командиром дивізії у військах утвердилося прізвисько «Генерал-Вперед». І ось коли мене призначили до нього в дивізію, він так скоса подивився на мене і потім каже: «Давай так. Бери вантажну машину, туди всі види боеприпасів і далеко не відлучайся від мене». І так я з ним проїздив до кінця війни. То була людина величезної смисливості. Завжди на передньому краю.

Неодноразово ми разом потрапляли в оборот. Бувало, виберемося, і він каже: «Ну як, Обертасе, жарко нам з тобою було?». Був випадок під Уманню, коли німці вже оточували нас. Навколо стрілянина і я тільки встиг впасти на землю, мені куля в кашкет під козырьок вдарила. Трохи нижче — мене вже не було б. Я Михайлу Костянтинівичу показую цей кашкет, а він так обійняв мене, сміється і каже: «Ну, Обертасе, нам з тобою щастить».

— Він і загинув у бою?

— Він трохи не дожив до перемоги. 19 квітня 1945 року під час взяття казарм міста Баутцен йому в животі потрапило п'ять куль. Його одразу відправили до шпиталю до Львова, де він і помер.

— Григорію Іллічу, як ви дізналися про те, що війна закінчилася?

— Є таке місто Циттау на кордоні Чехословаччини та Німеччини. І ось там 9 травня навіть світло не вимкнули ще. Працював приймач, і ось по радію й повідомили. Це була така радість. Там було багато військ. І такої радості більше не було у житті.

— А як вам вдається підтримувати таку бадьорість у вашому віці?

— Без зарядки я не починаю день. Керую машиною — у мене «броньовик»-«Запорожець» у гаражі. Я їжджу на дачу. Після п'ятої ранку я вже у себе на грядці. Це бажана праця. Якби не було цієї бажаної праці, у мене м'язи були б як труха. Тому я маю сам себе лікувати, сам себе берегти і розуміти для чого ти живеш.

Розмовляв Євген ЛЕВЧЕНКО.

Поради психолога

ЩО РОБИТИ ЗІ СТРАХОМ І ПАНІКОЮ

Вже понад 450 днів триває війна росії з Україною. Вся країна тримає оборону — хто на лінії фронту, хто волонтерами, хто на роботі, хто зі своїми дітьми і близькими. І весь цей час наша психіка перебуває у ненормальних умовах, витримуючи колосальну напругу.

ЗА ТАКИХ УМОВ ми всі, з різними нюансами та особливостями, проходимо певні типові етапи на шляху до адаптації, — зауважує Оксана Єфремова в матеріалі для BBC News Україна. Дуже важливо розуміти, що з вами відбувається зараз, чого чекати далі, і головне — як давати собі раду з цим.

Страх, гнів і зневіра

Першою хвилею іде страх, тривога, розгубленість, паніка, істерика, ступор, напружене очікування на катастрофу, що може статися.

Зазвичай на 3-5 день хвиля страху спадає, і на її місце приходить роздратування, злість, лють — сильні, яскраві емоції, що додають нам енергії боротися, активно діяти, пробиваючи все на своєму шляху силою праведного гніву.

У цей же період треба бути особливо уважними до того, щоб направляти цю силу в потрібне русло і не зриватися на близьких.

Але найскладніший етап настає після хвилі злості, приблизно на 8-10 день — хвиля розчарування, зневіри і опускання рук.

Одразу хоч попередити про неї і дати антидот: що б не сталося, як б думки не були в голові, наскільки б це не здавалося безглуздом — на цьому етапі не зупиняйтеся і не давайте опускати руки ні собі, ні близьким!

Продовжуйте діяти, хай і автоматично, але знайте — цей етап мине, і ви станете набагато стабільнішими після нього.

Боятися — нормально

Тож, розпочнемо детальніше з першої хвилі — страху і паніки. По-перше, страх — абсолютно нормальна реакція, боятися в ситуації воєнних дій — природно.

Варто відрізнити наш страх у цих умовах, хай він і є «занадто» і «нездорово», від панічних атак і панічного розладу.

Під час війни ми боїмося реальної загрози. Під час панічних атак ми боїмося відчуття страху, що виникає без об'єктивних причин.

Боятися зараз — нормально. Страх мобілізує тіло і психіку, щоб ми могли максимально швидко діяти і рятуватися.

Тож наша задача — опанувати страх, щоб діяти ефективно.

Не бійтеся свого страху. Це абсолютно нормально, що він вмикається.

Ви можете його відчувати, і при цьому діяти ефективно.

Ви можете боятися, і робити задумане.

Ви можете боятися, і управляти своїм страхом.

Страх — як хвиля, що накопчується на берег, але вона завжди закінчиться.

Але якщо вас вже сильно «штурмить», то варто зватися за те, щоб стиснути цю паніку.

Штурмить! Що робити?

1. Пам'ятайте, ви сильніші і стійкіші,

ніж ви про себе думали. Вам зараз необхідно бути в собі і діяти адекватно — для себе, близьких, країни.

2. Дихання квадратами. Глибоке дихання і спокійні медитації не допомагають в кризових станах! Але нормалізують дихання, особливо з увагою до довгого видиху — дуже проста, важлива та ефективна техніка. Корисно при будь-якому прояві сильних емоцій.

Дихайте квадратом: повільний вдих на рахунок 1-2-3-4, пауза 1-2-3-4, видих 1-2-3-4 пауза 1-2-3-4. При цьому можете малювати очима квадрат.

Або зробіть повільний вдих на рахунок 1-2-3-4 і видих вдвічі довший 1-2-3-4-5-6-7-8

Якщо поруч є свої, буде краще перші 2-3 кола почути від них чіткий голосовий супровід: «Дивись на мене! Вдих два-три-чотири, пауза два-три-чотири, видих два-три-чотири, пауза дивись на мене! Чотири...»

Коли ми повільно видихаємо, ми підвищуємо рівень CO₂ і знижуємо рівень кисню, що допомагає заспокоїтися і привести серцебиття в норму швидше. Рахунок допомагає задіяти «мисленеві» ділянки мозку і переключитися з емоційного стану на раціональний.

2. Заземлення — правило трьох.

Особливо дієво, коли починається відчуття «вильоту» з реальності. У всіх воно може проявлятися по-різному: шум у вухах, ватні ноги, темнішає в очі, втрата реальності і відчуття часу. У мене, наприклад, було відчуття, ніби стіни в кімнаті почали розплавлятися, а я провалююся в яму, як при різкому спуску швидкісного ліфта.

Дайте відповіді на прості питання:

Як мене звати? Де я зараз? Який зараз рік? Так ми запускаємо повернення в реальність.

Знайдіть три предмети жовтого кольору навколо себе. Згадайте три види дерев. Помітьте три різних звуку доточка — голос, кроки, шурхіт. Доторкніться до трьох різних поверхонь. Відчувайте три різні запахи. Таким чином ми запускаємо когнітивну роботу і сенсорні відчуття тіла, повертаємо себе в тут і тепер.

3. Голос, якщо це безпечно.

Ця техніка підійде для слабкого шторму, коли багато емоцій і хочеться плакати, але ви твердо стоїте в реальності і можете більш-менш триматися до купи.

Співайте. Голосно, активно, з сильною вокальною партією. Можна Гімн України. Можна будь-що енергійне і не сумне. Спів нормалізує дихання, дасть вихід емоціям, згадування слів поверне до раціо, підтримає ваш бойовий дух.

4. Зняття м'язової напруги. Зробіть звичайний неглибокий вдих і на затримці дихання по черзі напружте всі-всі м'язи тіла від пальців ніг до голови, потримайте 2-3 секунди максимально сильну напругу, і з видихом розслабтесь. Повторіть кілька разів.

Тривога — тілесна реакція, перш за все. Тож така вправа дозволяє зняти напругу з тіла і розслабити психіку.

5. Фізичні вправи. Ідеально для зняття стресу, коли вже основна загроза пішла, а стрес залишився.

Танцюйте, присідайте, рубайте дрова, тащйте залізни іжаки на дороги, мийте підлогу — будь-яка активна фізична діяльність.

Йога дає трохи інший ефект, і

завжди в цей момент не підходить, але можливо вам знайде.

Як вийти зі ступору?

Якщо ж ви від страху замираєте і не можете поворухнутись, застрягаєте і «підвисаєте», спробуйте щось із цих порад, або все підряд.

● Помітивши, що ви замерли, спробуйте поворухнути очима, язиком, пальцями. Це запустить роботу м'язів.

● Зробіть повільний видих, трохи скручуючись донизу. Зазвичай ми в таких станах хапаємо повітря і забуваємо видихати.

● Використайте різкі запахи. Кава, кориця, цитрус, парфуми, навіть старі шарпетки — щось, що має інтенсивний запах, зможе швидко повернути вас з глибин внутрішнього світу і прострації в тут і тепер.

● Занурьте руки і обличчя в дуже холодну воду. Взагалі, різка зміна температури дуже швидко виводить з цього стану, тож можна зробити контрастне мивання.

Якщо накрило не вас, а людину поруч, не треба трусити чи давати лясасів! Зверніть на себе увагу голосом, говоріть дуже чітко і директивно: «Я тут, подивись на мене, ти мене бачиш? Ти чуєш мене? Мене звали Оксана, я тут для тебе. Дивись на мене. Дихай. Візьми води. Пий».

Ми не запитуємо, ми даємо чітку інструкцію.

Ми не робимо замість людини те, що вона може зробити сама.

Нині дуже багато кризових психологів, психотерапевтів, психіатрів працюють безоплатно, тому не зволікайте, звертайтеся по допомогу. Ми тут, щоб підтримати вас і словом, і підбором необхідних для стабілізації препаратів.

Пам'ять

ПОПРОЩАЛИСЯ З ГЕРОЕМ-«АФГАНЦЕМ»

16 квітня на Донеччині в районі населеного пункту Часів Яр під час виконання бойових завдань від осколкових поранень загинув ветеран Афганської війни, заступник голови Тернопільського міського об'єднання інвалідів війни в Афганістані, командир 1-го відділення 1-ї роти 35-го окремого стрілецького батальйону старший солдат Валерій Казмірчук.

ВАЛЕРІЙ ФЕОФАНОВИЧ народився 1965 року в селі Юськівці Лановецького району Тернопільської області.

У 1985–1986 роках брав участь у бойових діях в Афганістані, кулеметник в/ч пп 54783.

Валерій Казмірчук був активістом ветеранського руху Тернопілля, брав активну участь в Революції Гідності та волонтерській діяльності по допомозі Збройним Силам України під час проведення АТО/ООС.

Незважаючи на вік і стан здоров'я, адже був з інвалідністю внаслідок війни, з перших днів російського повномасштабного вторгнення пішов добровольцем до територіальної оборони, а згодом у складі 35-го ОСБ ЗСУ на фронт.

Бойові навички, здобуті під час боїв у Афганістані, Валерій Казмірчук вмів передавати підлеглим і молодим воїнам, користувався заслуженим авторитетом. Він був сповнений сил і віри в нашу Перемогу, відзначався великим патріотизмом.

На початку війни Валерій перебував за кордоном, вирішуючи питання особистого бізнесу, адже був власником мережі аптек, але любов до Батьківщини покликала його стати на її збройний захист.

Загинув Валерій Казмірчук як герой, рятуючи пораненого побратима.

19 квітня Тернопіль попрощався з героєм-«афганцем», з військовими почесними його поховали на Алеї Героїв Микулинецького кладовища.

Правління Тернопільської обласної організації Української Спілки ветеранів Афганістану висловлює щирі співчуття родині, близьким, друзям і бойовим побратимам з приводу загибелі мужнього героя. Герої не вмирають!

Василь КОГУТ,
перший заступник голови
Тернопільської обласної
організації УСВА.

В організаціях УСВА

Підтримка ветеранських організацій стала доброю багаторічною традицією на Чернігівщині. Як приклад такої традиції, Чернігівською обласною радою було прийнято рішення «Про обласну Програму «Соціальне партнерство» на 2021–2023 роки».

ПІДТРИМАНО
ПРОПОЗИЦІЇ ВЕТЕРАНІВ

ПРОГРАМУ було розроблено у відповідності до постанови Кабінету Міністрів України від 14.02.2018 року зі змінами та доповненнями від 03.03.2020 року. Її мета – забезпечення належної організації та проведення загальнообласних соціальних заходів, заходів до державних свят і визначних дат, надання фінансової підтримки громадським об'єднанням ветеранів і осіб з інвалідністю.

Чернігівське обласне відділення УСВА (воїнів-інтернаціоналістів) бере активну участь і готує відповідні проекти на розгляд конкурсної комісії обласної адміністрації. Організація ветеранів-«афганців» в області сприймається як потужна сила в національно-патріотичному вихованні молодого покоління і захисників України.

Відбувся конкурс з визначення пропозицій, поданих громадськими організаціями області, діяльність яких має соціальну спрямованість.

Наша організація запропонувала на розгляд два проекти програм: «Пам'ять поколінь»

(до Дня вшанування учасників бойових дій на території інших держав, заходів з відзначення 34-ї річниці закінчення війни в Афганістані та інших державних свят) на суму 92842 грн і надання фінансової підтримки з обласного бюджету на покриття частки витрат на оренду приміщення, оплати комунальних послуг та енергоносіїв громадською організацією на суму 2547 грн. Обидва проекти затверджено.

Така підтримка дає можливість надати допомогу в першу чергу сім'ям загиблих побратимів, інвалідам війни, вшанувати світлу пам'ять загиблих в Афганістані військовослужбовців і сьогоднішніх захисників України.

Важливо організувати роботу з підтримки сил оборони України, враховуючи, що 82 наших бойових побратимів проходять службу в ЗСУ, Прикордонних військах, Національній гвардії України, МНС.

Станіслав ВІХРОВ,
заступник голови
Чернігівського обласного відділення УСВА.

Спорт

ШКОЛА ВИТРИМКИ ТА ВОЛІ

На Чернігівщині стало доброю традицією проведення «Турніру незламних» з вільної боротьби, в якому беруть участь діти наймолодшої вікової категорії.

ОРГАНІЗАТОРИ – Менська територіальна організація воїнів-«афганців» і Менська міська рада. «Змагання стали доброю школою витримки, спортивного азарту та волі для учасників», – сказав голова організації воїнів-«афганців» Леонід Титаренко.

Юні борці з Мени, Чернігова та Сосниці продемонстрували досягнення своїх спортивних шкіл. Переможці отримали кубки та відзнаки від організаторів. Усіх учасників почастили смачним обідом від польової кухні, яку підготували ветерани-«афганці».

Зверніть увагу

ЯК ДІЯТИ У РАЗІ АТАКИ ДРОНІВ-КАМІКАДЗЕ

УКРАЇНА потерпає від постійних російських атак з використанням дронів-камікадзе. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України рекомендує для українців:

- У разі небезпеки негайно проїдьте в укриття. Користуйтеся підвалами, цокольними поверхами будинків, підземними паркінгами.
- Обирайте укриття подалі від адмінстанов, військових і стратегічних об'єктів.
- У жодному разі не ховайтеся в під'їздах чи в автівці.

• Залишайтеся в укритті доти, поки не повідомлять, що загроза минула.

• Не торкайтеся збитих БПЛА. Навіть збиті пристрої можуть становити загрозу для життя.

• Зберігайте інформаційну тишу: якщо ви записали відео чи зробили фото дронів, в жодному разі не публікуйте їх у соцмережі.

• Не повідомляйте в мережі Інтернет локацію польоту чи збиття дрона. Передайте ці матеріали до поліції.

Творчість

ПІСНІ ДЛЯ НАШОЇ ПЕРЕМОГИ

За ініціативи УСВА в одному з підрозділів Збройних Сил України відбувся черговий концерт творчої групи.

БУЛИ ЕМОЦІЇ та вдячні оплески наших військових, посмішки, які не сходили з їхніх облич. Дуже хочеться, щоб цей вогонь не згасав ніколи і наші захисники й захисниці повернулися скоріше додому, до своїх рідних цілими й неушкодженими.

Велика подяка за організацію та проведення концерту Юрію Васильківському, Юлії Мазуренко, дуету Наручьких, Наталії Савченко, Тетяні Митяєвій, Євгену Швабу, столичним школам № 4 і 184.

Володимир ЮРЧЕНКО.

ТТ

ТРЕТІЙ ТОСТ

Свідоцтво про реєстрацію
КВ 839 від 18.07.1994 р.

Газета заснована у липні 1991 року

ЗАСНОВНИК: УКРАЇНСЬКА СПІЛКА ВЕТЕРАНІВ
АФГАНІСТАНУ (ВОЇНІВ-ІНТЕРНАЦІОНАЛІСТІВ)

РЕДАКЦІЯ НЕ ЗАВЖДИ ПОДІЛЯЄ ПОЗИЦІЮ АВТОРІВ І НЕ МАЄ МОЖЛИВОСТІ ПОВЕРТАТИ РУКОПИСИ. ЛИСТУВАННЯ З ЧИТАЧАМИ – НА СТОРІНКАХ ГАЗЕТИ. ЗА ТОЧНІСТЬ І ДОСТОВІРНІСТЬ ВИКЛАДЕНИХ ФАКТІВ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕСЕ АВТОР.

НАША АДРЕСА:
01054, М. КИЇВ, ВУЛ. ЯРОСЛАВІВ ВАЛ, 36Е.
ТЕЛ. 272-47-45, ФАКС 272-50-42.
E-MAIL: USVA2007@UKR.NET
САЙТ: WWW.USVA.ORG.UA

ГАЗЕТУ ВІДДРУКОВАНО У ДРУКАРНІ
ФОП КЛЮЧУК С. М., МІСТО ЧЕРНІВЦІ,
ВУЛ. ЗАВОДСЬКА, 37.
Тираж 2000. Зам. 494.
ІНДЕКС 30224.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ